DECERTATIO HISTORICO-THEOLOGICA

PRO MENTE

CONCILII TRIDENTINI

DE VI ATTRITIONIS

ſine amore amicitiæ in ſacramento

COMPROBATA NUPER

EX HISTORIA CONCILII

nunc etiam enervatis Vindiciis ſuppoſitæ

VERITATIS ET CARITATIS

CONFIRMANDA AC STABILIENDA

A B

ÆGIDIO ESTRIX Societatis JESU

S. Theologiæ Profeſſore Lovanii.

MECHLINIÆ,
Typis GISBERTI LINTSII.
M. DC. LXIX.

A D
LECTOREM.

Nni ſunt duodecim & amplius, cum in lucem exiit Hiſtoria Concilii Tridentini, ſcripta Italicè à R. P. Sforza Pallavicino Societatis noſtræ Theologo, poſt etiam Eminentiſſimo S.R.E. Cardinali: Hiſtoria latinè verſa, non tamen Authoris manu, excuditur hoc tempore typis Plantinianis: inde acceptæ nuperæ paginæ, quibus eſt titulus, VERITAS ET CARITAS, *ſeu Mens Concilii Tridentini Seſſ.* 14. *c.* 4. *de Attritione &c.* junctis corollariis quibuſdam, plauſum invenere apud quoſdam. Rogatus ergo tunc fui, ut, quoniam proximis diebus, jam exeunte Julio, diſputandæ ex omnibus Theologiæ partibus erant Theſes, ad calcem earum, ubi locus ſolet proprius eſſe de Sacramentis, adjungerem ea, quibus ex Hiſtoria Concilii Tridentini corroborari videretur communis doctrina de Attritione. Aſt ego, quid, inquam, ſperatis moliri me poſſe adverſus *Veritatem & Caritatem*? atque etiam adverſus *Mentem Concilii Tridentini ſic illuſtratam, ut omnibus recenter in contrarium objectis, vel objiciendis occurratur*? nam & hoc ſpondebat titulus illarum paginarum. Eram tamen profectò perſuaſus jam pridem, Hiſtoriam Concilii non adverſari nobis, imò favere vehementer: ſex & amplius anni erant, cum ex ea legeram, non oſcitanter, quæ pertinebant ad controverſiam

de Attritione: sed nimirum aliis quibusdam placebat judicium ipsius Historici Pallavicini, Introduct. ad Historiam Conc Trid. cap. 5. n. 6. *Quis non videt, non aliam ob causam abstinuisse Ecclesiam promulgatione talium Actorum, nisi ob immensam ipsorum prolixitatem, atque ob plenitudinem, quâ sunt extensa decreta, per quam lectio actorum redditur superflua?*

Ego verò bonâ veniâ Eminentissimi Scriptoris, de hac re assentior adversariis meis: sunt omnino Decreta Concilii minimè obscura: potest tamen iisdem lux permagna accedere ex actis Concilii, ipsâque adeò Concilii Historiâ. Quare, eam nactus, quam explicui, opportunitatem, concinnavi tunc ego eas Theses Historico-Theologicas, quas proposui disputandas sub finem Julii proximè præteriti, mentem Concilii Tridentini dilucidantes ex ipsa historia Concilii, non tantum Sess. 14. sed & Sess. 6. de qua tacuerant adversarii, declinantes, ut opinor, Doctrinæ suæ scopulos, non uno loco exitiales.

Post hæc incidentibus feriis autumnalibus, quibus solemus conficere, si quid est negotii alibi locorum, absfui Lovanio hebdomadibus aliquot: redux eodem, obvias habui Thesibus meis adversarias Theses, quibus est Titulus *Vindiciæ Veritatis & Caritatis.* Ego verò quam lentus ad hujusmodi concertationes, tam certus non destituere causam, quam me sentio suscepisse optimam,

timam, ſtatui committere judicio publico, nec verbo mutato, diſputatas menſe Julio Theſes vix adhuc notas extra Lovanium: cum quaquaverſum conſtet volitaſſe Paginas illas ſuppoſitæ *Veritatis & Caritatis* bajulas. Theſibus ipſis addidi confirmationes haud ſegnes, adverſus *Vindicias Veritatis & Caritatis* ſuppoſitæ: quo epitheto an ſim injurius, ſtatuat æquus Lector, cum hæc mea perlegerit: quamquam titulis, ac promiſſis vinci, nihil penſi eſt: gnavis hominibus enitendum eſt ad iſtud Cæſareum apud Plutarch. *Difficilius dixero, quam fecero.*

Facultas concessa à R. P. Provinciali.

EGo Infrascriptus Societatis JESU per Flandro-Belgicam Præpositus Provincialis, potestate ad hoc mihi factâ à Patre nostro *Joanne Paulo Olivâ* ejusdem Societatis Præposito Generali, concedo Gisberto Lintsio Typographo jurato facultatem imprimendi *Decertationem Historico Theologicam, pro mente Concilii Tridentini, de vi Attritionis sine amore amicitiæ in sacramento &c. à P. Ægidio Estrix* Societatis nostræ Sacerdote compositam, & à Deputatis ejusdem Societatis Theologis examinatam, & approbatam. In quorum fidem has manu propria subscriptas consueto officii mei sigillo muniri curavi. Mechlin. 12. Novem. 1669.

THOMAS DEKENS.

CENSURA.

L*Ibellus, cui Titulus*, Decertatio Historico Theologica pro Mente Concilii Tridentini de vi Attritionis &c. *Authore* R.P. Ægidio Estrix *Societatis* Jesu *S.Theol. Professore Lovanii nihil continet, quod Catholicæ fidei, aut moribus adversetur.* Actum Brugis 2. Novembris 1669.

J. Herm. Anchemant Canon.
Graduatus & Libro. Censor.

DE-

DECERTATIO
HISTORICO-THEOLOGICA
pro mente
CONCILII TRIDENTINI
DE VI ATTRITIONIS

THESIS PRIMA
Authoritas Historiæ Tridentinæ

AUthoritatem Historiæ Tridentinæ conscriptæ à R .P. Sforza Pallavicino Societatis nostræ, subinde Emin. S. R. E. Cardinali, eximiam quandam agnoscimus esse, planeque decernimus: etenim & acta Concilii maximè arcana patere justa sunt authori & ad ipsa Archivi Pontificii intima scripta favore Alexandri VII. admissus est, aliisque instructus fuit ad illam historiam instrumentis ditissimis. Quare in controversia hodie celebri de Attritione investigaturi mentem Concilii Trid. Sess. 6. & Sess. 14. hanc legem nobis scribimus castèque servabimus, quam eandem confidimus, imò scimus adversariis cordi esse: nihil affirmabimus, nihil negabimus, quod ad historiam Tridentinam pertineat, nisi manifesta nixi authoritate ipsius historiæ, Scriptorisque Historici Emin. Card. Pallavicini, quem nos Virum semper suspiciemus cum ob alia omnis generis decora immortali admiratione digna, tum quod communem doctrinam de sufficientia Attritionis sine amore, de qua ipse secus sentiebat, ne ipse quidem ut videtur, hoc agens, sed ita ferente materiâ historiæ, mirum quantum illustrarit: ut omninò videatur veritas ipsa, opera ac labore Scriptoris contra sententis, pulchrior enitere voluisse.

Confirmatio Thesis Primæ.

SIc ego profitebar historiæ Tridentinæ me deferre plurimum: at rerum mearum satagens Author vindiciarum *minam*, inquit, *protestatio non sit actui contraria:* paucis verbis, dicam impegit grandem: maluissem accusari pressius distinctiusque; hic, hic teneris historiæ contemptor: at ne feram impatientiùs facit ipsa accusatoris sententia me absolventis: meas enim Theses appellans *bene habet*, inquit, *quod nuperæ Theses fidem historiæ reddiderint*: En igitur una manus vulnus opemque.

Jam vero in ea lege, quam mihi scripsi nihil me affirmaturum, negaturumve, quod ad historiam pertineret, nisi [illegible] authoritate historiæ, haud [illegible] intellectum videtur istud *quod ad historiam pertineat:* illa ego intelligo ad historiam pertinere, quæ vel disertè tangit narratio historica affirmando, negandove, vel deduci ex iisdem possunt: hanc legem servavi, servaboque caste ut promisi; usque eo, ut ne contradixisse quidem sibi Historicum in narratione sua patiar uspiam; quæ mea erga virum observantia etiam excedit modum legis quam mihi posui, ut consideranti patebit.

THESIS II.

Historia sess. 6. cap. 6.

IN fronte aciei locari solebat ab adversariis argumentum petitum ex sess. 6. c. 6 ut omnes norunt; videamus quam illi vim relinquat historia: Pallavicinus p. 1. lib 8 c. 13. verba illa sess 6. c. 6. quæ adversariis decretoria sunt visa; *Illum [illegible] tamquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt, ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod, & detestationem, hoc est per eam pœnitentiam, quam ante Baptismum agi oportet* hæc inquam sic vertit Italicè, ut verbum *oportet* interpretetur *conveniat*, sic reddens postrema: *per quella penitenza, che conviene fare avanti al Battesimo:* [illegible] vero historiam prosequitur sic narrans: [illegible] *posita, ad discriminandam hanc pœnitentiam ab ea quæ* [illegible] *de qua disseritur in canone 14. quæ est pœnitentia sacramentali.* Hæc sunt historici narrantis: verba illa *quam ante Baptismum agi oportet*, narrat esse posita *consulto*, imo *consideratamente*; quasi ex consideratione, seu habito consilio.

THESIS III.

Nocens adversa parti.

PRimum istud expendo: Historicus verba c. sess. 6. *Illos [illegible] pœnitentiam quam ante Baptismum agi oportet*, sic vertit, [illegible] seu *conveniat*, quæ vox est prorsus [illegible] dilectionis de qua [illegible], quam [illegible] vocem [illegible] Author Quæst. Quodl. de Attritione Arg. 1. §. 4. Quæro jam [illegible] scriptorum, ut verbum *oportet* interpretaretur [illegible] verbum [illegible] *oportet*, quod modò convenientiam, modo necessitatem omnibus significat: non etiam movebat, ea sententia in qua [illegible] nec [illegible]-

necessitate amoris in Sacramento : imò ea suadebat omnibus modis, ut pro *conviene*, uteretur voce *bisogna* aut simili necessitatem significante, quod æquè promptum & facile ipsi erat : profectò nihil causæ invenies, cur sic verterit, nisi hoc : necesse est certissimis monumentis fuisse edoctum ex Actis Concilii, pœnitentiam cujus modus describitur cap. 6. sess. 6. non esse eam *quam ante Baptismum agi necesse est*, sed eam *quam ante Baptismum agi convenit.*

Expendo deindè, quod narrat, *ultima verba (per eam pœnitentiam quam ante Baptismum agi CONVENIT) consulto ibi fuisse posita ad diversificandam hanc pœnitentiam ab eâ quæ requiritur in peccatore baptizato, & de quâ disceritur in Canone* 14. *quæ est Pœnitentia sacramentalis.* Hoc ergo habemus ex narratione Scriptoris Pœnitentiam quæ describitur cap. 6. sess. 6. non esse sacramentalem, sed diversam à Pœnitentia sacramentali : & tamen ex cap. 6. sess. 6. celebre petebatur argumentum pro necessitate dilectionis in Pœnitentia sacramentali. Non dissimulabo in verbis Authoris pro *Canone* 14. quam vocem sic extensam habet editio italica, legendum esse vel *capite* vel *sessione* : verum ut ut legendum putes, contendam Historicum contemptis ceteris Pœnitentiam formalem, de qua cap. 6. sess. 6. comparare cum Pœnitentia formali, de qua alibi, & non cum Pœnitentia quæ est Sacramentum : hoc varia mihi suadent. 1. quod pænitentiam sitam in illis actibus, qui exponuntur in Modo præparationis, comparet cum ea, *quæ requiritur in peccatore baptizato*, in quo non requiruntur, neque inesse debent ea omnia quæ sunt Sacramentum Pænitentiæ; 2. quod non dicat *quæ est pænitentiæ sacramentum*, sed quæ est *pænitentia sacramentalis*, quo sane negat sacramentalem esse eam de qua c. 6. quam dicit ab illa diversam: atqui hanc etsi non esset sacramentum, poterat sacramentalem dicere imo & Baptismalem, nisi putaret per se justificare *ante Baptismum*, & de ea ut tali loqueretur ; 3. quod dicat ideo addita hæc, *quam ante Baptismum agi CONVENIT*, ut hæc pænitentia ostenderetur diversa ab ea quæ est sacramentalis ; videbat scilicet eam Pænitentiam quam non est necesse agi ante Baptismum, sed *convenit*, quia perfectior est, & per se justificans, nullo sensu bono dici posse sacramentalem *ante Baptismum* consideratam.

Expendo denique id quod animadvertere licebit Thesi 16. aliisque, Historicum ad sess. 14. unde pugnare toto conatu, ne opinioni suæ de necessitate amoris videatur adversari Concilium; præclare cum ea actum putat, si non sit damnata: cur verò non monebat verbo saltem, veritatem quam defendebat, definitam esse Sess. 6 c. 6. si hoc arrogantius videbatur, cur non istud modò indicabat, favisse ibi Concilium opinioni suæ ? Non diminuisset

profecto præsidium illud causæ suæ, nisi ex Actis sess. 6. certissimus, pœnitentiam de qua ibi cap. 6. nullo sensu bono *esse sacramentalem*: esse quidem *pœnitentiam quam ante Baptismum agi CONVENIT*, non tamen quam necesse est agi &c. Etiam alia via ostendam ex historia Thesi 10. nihil spei adversariis esse in cap. 6. sess. 6.

THESIS IV.

Nihil nobis nocens.

HIs positis manifestum est nihil nocere communi sententiæ de Attritione eam partem historiæ, qua ibidem narrat Pallavicinus ita primùm conceptam fuisse formam à Compilatoribus ut nulla fieret mentio dilectionis Dei, at deinde Patribus placuisse ut adderetur mentio: post etiam aliis displicuisse additionem; sed à Theologis fuisse defensam ac vindicatam: qui etiam scriptam reliquerint hanc additionis causam: *Quandoquidem si pœnitentia tota esset à timore sine amore justitiæ, & si dolor esset propter occasionem solius pœnæ, & non propter offensam Dei, tunc esset infructuosa.* Quid mirum? Disceptabatur enim pœnitentia non sacramentalis, ut jam patuit ex historiâ. At, inquis, qui ergo fieri potuit, ut quidam e Patribus improbarent additam mentionem dilectionis? fuit illa quorumdam sententia quam probabilem affirmat Suarez, ad Contritionem perfectam, & per se justificantem non esse opus formali amore Dei, sufficere detestationem peccati ex motivo justitiæ, obedientiæ, Religionis. Videatur Cardinalis de Lugo dis. 5. de pænit. sect. 1. n. 3.

Confirmatio Thes. 2. 3. 4.

§. 1.

Satisfit Lovaniensibus Alumnis de notione vocis *Convien.*

BEne habet: firmissimum adversariæ partis propugnaculum, quod sustentari videbatur c. 6 sess. 6. corruit penitus, si constet Italicæ voci *Convien* ea notio quæ voci latinæ *convenit*: hic & non alius scrupulus torquet hoc loco adversarios, qui censent vocem *Convien* haud secus ac vocem *Oportet*, modo necessitatem, modo convenientiam significare; quod idem credo dicent de voce Italica *Convenire* & *Convenienza*; contra

quam

quam usu venit in vocibus latinis *Convenit*, *Convenire*, *Convenientia*, ut fatentur illi: ego vero contendo eandem inesse vim in vocibus Italicis *Convien*, *Convenire*, *Convenienza*, quæ inest in latinis *Convenit*, *Convenire* *Convenientia*.

Primum quidem uti liceat quodam præjudicio ex ipsa vocis Italicæ affinitate cum voce latina: si litteras spectes tam similia sunt *Convien* & *Convenit*, quam *vien* & *venit*: de his quidem nemo dubitat, quin idem velint: aio ne dubitandum quidem de illis; nisi argumento quopiam insigni: constat enim voces italicas latinis tam similes rarò degenerare a notione latina.

Jam vero non me laudabo si dixero me scire italice, nam quod de latinâ linguâ ajebat Orator vetus *Non tam pulchrum esse scire, quam turpe nescire*, idem in me hic convenit: habitavi enim in Italia annis pluribus eâ ætate, quâ potui discere italice, didicique & usu quotidiano & lectione: post hæc fatebor eodem candore, numquam mihi venisse in mentem suspicari voci *Convien*, tam vulgari, tam tritæ, toties auditæ, lectæque aliam quamdam subesse vim, ac voci latinæ *Convenit*: idem mihi de se affirmat R. P. Antonius a Burgundia Collega meus, quondam in Italia aulisque Principum Italiæ priusquam nobis jungeretur multum versatus, ibidemque linguæ magistris usus optimis, ut solent illi hanc in primis suæ peregrinationis fructum referre cupidi. Hæc adversariï contemnent: porro ut lubet: non contemnet æquus lector partium studio liber: sed Lovanienses alumnos audiamus.

Bene habet, inquit Author vindiciarum, *quod Lovanium alumnos habeat Italici idiomatis peritissimos*, qui contra judicant de voce *Convien*. Quid dicam? non est meum negare esse peritissimos Italici idiomatis quos ignoro qui homines, qualesve sint: unum audivimus in nupera disputatione Doctissimum Philosophiæ professorem, qui recitatâ ex codice Italico Palavicini, unâ alterâque periodo, specimen aliquod dedit peritiæ Italicæ; sed ille idem interrogatus a me in illo Actu, censeretne ipse vocem *Convien* significare necessitatem, istud modo respondit (quod intelligere potuerim) posse se ostendere in libris Italicis adhibitam vocem *Convien*, ubi est necessitas; quod esse verum etiam de voce *Convenit* in libris latinis facilè concedam; multò etiam frequentius necessitatem dici, ubi sola est convenientia; præcipuè si magna ea sit: pressiùs ergo interrogatus semel iterumve, censeretne vocem *Convien* majorem habere vim significandi necessitatem quam habeat vox *Convenit*, neque affirmavit neque negavit, quod quidem percipere potuerim, facileque intellexi quid sentiret reipsa.

Ut ergo suus apud me sit honos

cæteris *Lovanienfibus Alumnis italici idiomatis peritiffimis*, credam ego parum presſè interrogatos hoc voluiſſe ſolum; eſſe locum quoque voci *Convien*, ubi reipſa eſt neceſſitas, uti & contra, & quidem frequentius: quæ illorum reſponſio nihil infirmat id quod aſſero, eamdem eſſe vim vocis *Convien* & *Convenit*.

Quid plura, certus ſum illos *Lovanienſes Alumnos* quos adverſarius jactat, non audiendos præ iis quos proferam non Lovanienſes, ſed Italos, ſummos viros, Lovanienſibus nec incognitos, nec longe diſſitos, amplisſimâ dignitate extra Italiam conſpicuos, illuſtriſſimis familiis in Italia natos, ſuſceptos, educatos; quibus, adeò, licuit nativum linguæ ſaporem unà cum lacte combibitum omni venuſtate & eruditione condire: injurius ſim tantis viris ſi teſtes appellem nominatim in re tam explorata: horum alii, me parum ſolicito, judicium de vocula exquiſierunt atque omnino compererunt meo congruere.

§. 2.

Satisfit Lexicis de notione vocis *Convien*.

POſt hæc ad lexica provocamur & vulgo dicta vocabularia & dictionaria: ſanctum tribunal! Præſidere dicitur Mr. Philippus Venutus, qui correxerit auxeritque lexicon francico-italicum typis editum An. 1634. ubi Capitalis feratur non una ſententia in vocem *Convien*. En igitur conclamatum eſt. Fateor, vix a me impetravi, ut adirem vocabularia, & dictionaria plerimque plena futilitatis: curavi tamen quæri in noſtris libris illum Magiſt. Phil: Venutum: inventa ſunt ejus dictionaria duo italico latina, utrumque ab ipſo authore editum, alterum An. 1562. alterum An. 1574. In utroque vocem Italicam *Convenire* non aliter vertit latine, niſi *condecet*, *decet*. Fieri poteſt ut idem M. Venutus didicerit quoque linguam gallicam, & correxerit auxeritque quoddam lexicon Francico-Italicum impreſſum denique anno 1634. quamquam plerimque iſtius generis magiſtri voces ſuæ linguæ a ſe redactas in ordinem tradere ſolent vertendas alterius linguæ magiſtro: credam tamen meliora de M. Philippo Venuto: credam etiam præclare didiciſſe linguam gallicam: nam de hoc ſi cui forte eſt dubium, illi non erit idoneus interpres M. Venutus, etſi & voces gallicas accepiſſet ex optimis authoribus, itidemque Italicas ex optimis Petrarca, Dante, Boccaccio, adde & Arioſtum & Taſſum, & quidquid limatorum hominum tulit Etruria.

Unum animadvertam, iſtud eſſe vel vitium, vel laudabilem morem iſtius-

istiusmodi magistrorum, ut suæ linguæ voces genus quoddam significantes interpretentur alterius linguæ vocibus, non iis solum, quæ genus idem significent, sed & aliis, quæ variam speciem designent eidem generi subjectam: similiter & speciem explicare solent per sua genera: constat autem Convenientiam esse quoddam genus vel quasi genus, si comparetur necessitati præcepti seu rei omnino requisitæ, ut obtineatur finis quo est opus: certè enim quæ res est ejusmodi, ea omnis est conveniens, non tamen contra.

Porro ita solere istos magistros, perspicuum erit aperienti quodvis lexicon vernaculum. Non abeamus longè in manibus est istud M. Venuti. Teneo paginam ubi interpretatur verbum italicum *Convenire*, huic verbo proxime infra locat, *Convenzione*, *Patto*, *Accordo*: hæc latine sic reddit: *Conventio*, *Conventum*, *fœdus*: constat vero fœdus esse speciem quandam di *Convenzione*, *Patto*, *Accordo*: Post pauca verbum *Conversare*, cio è *Pratticare con alcuno*, latine interpretatur *versor Conversor*: atqui liquet utriusque linguæ peritis, *versari cum aliquo* esse quiddam generalius quam *Conversare*, cio è, *Pratticare con alcuno*. ibidem *Convito di nozze*, latinè *nuptialis cœna*: certum est rursus generalius quiddam esse *Convito di nozze*. Ibidem *Coppa* Cio è *vaso da bere*, latine *Calix*, *Crater* &c. latius patet *vaso da bere*, quam *Crater*. Tædet plura describere dabunt similia paginæ prope singulæ hæc ibi erant ad manum, ubi agebatur de voce *Convien*: hanc ergo quid mirum sicubi interpretentur illi magistri non solum *Convenit*, *decet* &c. sed & *oportet*, *necesse est* more suo faciunt cum genus convenientiæ explicant per speciem convenientiæ ortæ ex præcepto &c.

Denique estne inusitatum etiam latine loquentibus, ut dicant *necesse est*, ubi quiddam *Convenit* solum, præcipuè si valde convenit? Idem usu venire loquentibus italicé probant illæ phrases quas collegit author vindiciarum: atqui interea verbum *Convenit* meram convenientiam designat, ut fatetur: quid ergo ex iisdem pro verbo *Convien* frustra laborat extundere necessitatem? Est omnino vox *Convenit* Capitaliter inimica necessitati Dilectionis, ut definitæ à Tridentino, quod non diffitebitur, ut patet ex Thesi. Nihilo ergo eidem necessitati placabilior vox *Convien*.

§. 3.

Satis fit Titulo Capitis 13. lib. 8. Hist. Trid.

PAllavicino eandem fuisse notionem vocis *Convien* ac vocis *Convenit* non ostendent ex titulo Capitis 13. lib. 8. in quo versamur: ubi causantur inveniri hæc *e d'un atto di esso* (Carità) *richiesto à giustificarsi* [illegible] *nel*

nel sagramento: hoc est *& de actu Caritatis requisito ad justificationem etiam in Sacramento*: particulam *etiam* omittunt illi: interfuisset ipsorum eam abesse, ut Sess. 6. cap. 6. videretur esse mentio de sola justificatione in Sacramento: sed hæc mittamus.

Primum quidem suspicor minus solicitos fuisse de voce *Richiesto* & *Richiedere* quam de voce *Convien* & *Convenire*: justne cura consulendi de illa quoque voce M *venutum*? ostenditur mihi in ejus Dictionario Italico latino vox *Richiedere esser conveniente* sic reddita latine, *Convenit, Decet.* usurpat & hæc pro eodem *Richiedere*, *Ricercare*, *esser lecito*: adeoque si hoc judice standum est, *Richiesto* idem erit ac *lecito, conveniente*, latinè *conveniens, decens*: quamquam vox *lecito*, ut latina *licitum* etiam debilior est, quam vox *conveniens, Decens*: sed habeat sibi res suas Venutus, non defensoribus istis res eget.

Quoniam igitur ex Historia, in qua nihil spei Adversariis, provocamur ad titulos Historiæ, qui Historia non sunt, sed quædam promissio Historiæ, & quasi aspectus rerum variarum libatus festinanter ante ipsam rerum tractationem, age titulum capitis describamus integrum.

Varii errori del suare. Decreti aggiuntati nella materia della giustificazione, ed osservazioni sopra d'essi ne' primi sei Capi, ove del peccato originale, della libertà, della distinzione fra l'abito della grazia, e della carità, e dell' atto di essa richiesto a giustificarci ezjandio nel sagramento. Reddamus etiam latine: *Varii errores suaris. Decreta condita in materia justificationis: & observationes super illis in sex primis capitibus: ubi de peccato originali, de libertate, de distinctione inter habitum Gratiæ & Caritatis, & de actu hujus requisito ad justificationem etiam in sacramento.*

Lustravi expendique & titulum narrationis, & narrationem ipsam diligenter, comperique manifestè scriptori usu venisse, quod assolet strictim aspicientibus constructam uno in loco rerum copiam, ut quædam sibi videantur aspicere, quæ ubi singula in lucem proferunt, & suo quodque loco collocant, animadvertunt deesse. Spondet titulus primum *varios errores suaris, & decreta condita in materia justificationis*; respondet titulo narratio: spondet titulus deinde *observationes super decretis in sex primis capitibus*; non respondet titulo narratio: namque ad cap. 2. cap. 3. cap. 4. nullam *observationem* adjunxit Historicus satis habens verbis fere ipsis Concilii perstringere doctrinam: ad cetera capita observat varia ex Actis petita: proxime spondet titulus agendum *de peccato originali, & libertate*: respondet narratio. Spondet deinde titulus agendú *de distinctione inter habitum Gratiæ & Caritatis*: non respondet narratio: scrutare excute illius capitis angulos omnes, mentionem de distinctione inter habitum Gratiæ & Caritatis nullam invenies. Denique spondet titulus agendum *de actu caritatis requisito ad justificationem*

tionem etiam in Sacramento: non respondet narratio.

Nolo mihi credi, duarum & vix amplius paginarum est narratio, quā continet caput illud 13. explora, collige, confer omnia: tum vero exhibe verbulum, quod ostendat tenuissimam modo significationem ejus rei quam spondet istud tituli, *in Sacramento*; non exhibebis, neq; exhibent Adversarii. Exhibui ego, nisi fallor, illustria ex ipsa Historia sess. 6. quæ persuadeant eo collimare omnia, ut omnino asseratur necessitas Caritatis ad justificationem *ante Sacramentum* sine sacramento, & non in Sacramento. Contra illi versent historiam, premantque, ut tandem exstillet & exsudascat istud, *necessitas Caritatis in Sacramento*. Hactenus ne conati sunt quidem. De Historia sess. 6. tacuit Author suppositæ *Veritatis & Caritatis*: post, Auctor idem Vindiciarum ex Historia sess. 6. quod faceret ad summam rei contentam his voculis, *in Sacramento*, attulit nihil.

Attulit, inquies, istud ex titulo Capitis *de actu Caritatis requisito ad justificationem etiam in Sacramento*. At tu hinccine conficies narrationem historicam subjectam titulo mentionem habere *de actu Caritatis requisito ad justificationem etiam in Sacramento*? pariter ergo confice, eadem narratione contineri mentionem de distinctione inter habitum Gratiæ & Caritatis: sic enim spondet idem titulus. Confice narratione eadem reddi *observationes* ad sex prima capita sess. 6. nam & has spondet titulus. In his non respondet titulo narratio; quid miramur, si nec in illo?

At, inquies, vide ne labem pudendam contrahat Historia, si, quod promisit titulus capitis 13. non exequatur narratio. At tu igitur fac obsecro, ut quod promisit titulus, exequatur narratio: fac ut narratio ita saltem verbo mentionem faciat *de distinctione habitus Gratiæ & Caritatis*. fac ut se uspiam prodat istud *in Sacramento* &c.

Sed vero aniles sunt metus illi: quid magnum peccavit grandium voluminum scriptor, sicubi primo contuitu porrigens se ad res narrandas tam varias, quiddam vel non comprehenderit titulo capitis, quod deinde tangat narratio; vel comprehenderit, quod narratio non tangat? superbiant minutuli scriptores ista laude accurationis, ut neque in titulo usquam ipsos fugerit quidpiam: Scriptores Heroës, in quibus pridem nominatus est Emin: Pallavicinus, tot libris tempore haud magno sed incredibili ingenii stilique celeritate scriptis clarissimus, neque pilo plus se amant, istam laudem si tulerint, neque pilo minus, si non tulerint.

Nihil remittent adversarii, improperabunt nisi fallor, abripi me immemorem Theseos primæ qua spondebam, nihil me affirmaturum, nihil negaturum ad Historiam pertinens, nisi auctoritate ipsa nixum

Historiæ.

Historiæ. En autem pellumdatur titulus capitis 13. lib. 8. Defungi possem hac responsione, titulus Historiæ non est Historia, ut explicui supra: possem & hoc causari, rem pertinentem ad Historiam affirmasse me in Thesi, atque sic defendere ipsâ nixum authoritate Historiæ titulo subjectæ: plus non promisi. Possem & Juris Consultis uti defensoribus, Jasone In dig. vet. p. 2. l. 1. D. *si certum petitur. quid* inquit *si rubrica esset contraria nigro, cui potius est standum? Alber. hic decidit standum nigro tamquam potiori, nam posteriora & ultima prioribus derogant l. Pacta nov. C. de pactis. Idem tenet alicetus, Alexanander, & Antonius de Butrio, quoniam nigrum est magis deliberatum.* Everard. in locis legal. *à rubro argumentum formatur quando ratio rubri est perfecta, & consonat texcui; secus si imperfecta & à nigro discrepat.* Paria docent Oliv. Seraph. Decis. &c. passimque cæteri.

Verum ut intelligant Adversarii, quantum tribuam authoritati Eminentissimi Scriptoris, abdico præsidium illud omne: ostendam neque contextum Narrationis cap. 13 intellectum ita ut vult Thesis mea, neque adeo me sic intellecta narratione contradicere titulo capitis. Spondet titulus agendum præsenti capite *de actu Caritatis requisito ad justificationem etiam in Sacramento.* Hoc vero dum spondet titulus, non affirmat actum Caritatis requisitum esse in Sacramento, imo ne hoc quidem spondet ostendendum esse in contextu capitis, ad justificationem in Sacramento requiri actum Caritatis. Hoc ut comprobem, non est multis opus: Spondet titulus idem, agendum *de distinctione inter habitum gratiæ & caritatis*: dicemusne affirmare titulum, *distinctionem esse inter habitum Gratiæ & Caritatis*? aut spondere titulum ostendendum esse in contextu capitis *distinctionem esse inter habitum Gratiæ & Caritatis*? Contrarium demonstrabo ex ipsa Historia. Hoc unum spondent hujusmodi tituli agendum in contextu, *an sit distinctio inter habitum Gratiæ & Caritatis: an actus Caritatis sit requisitus ad justificationem etiam in Sacramento.* Titulos his similes habemus in Sacris Canonibus: accipe è multis unum *de clericis conjugatis*: ipso cap. 1. quæritur, an, & qui conjugari possint. Accipe etiam alterum *de conditionibus appositis*: quæritur ibidem cap. 7. an & quæ apponi possint: atqui notum est cuivis juris prudentiæ Tyroni Rubricam incipientem per *Ne* vel *ut* definire, ac habere vim textus; incipientem vero per *An*, solam proponere quæstionem definiendam. Manifestum vero ex his est ne titulo quidem nos contradicere cum affirmamus Pallavicino verbum *Oportet* idem fuisse ac Concilio. Unum fateor spondere titulum disquisitionem hanc *an actus caritatis requiratur ad justificationem etiam in Sacramento*, neque titulo hac parte, ut nec aliis pluribus respondere contextum capitis, cujus rei invidiam, si quæ esse potest, omnem supra abstersimus.

Aut

§. 4.

Aut Pallavicino post scriptam historiam sess. 6. & Illustrioribus Concilii Theologis Patribusque excidit memoria; aut verbum *Convien* Pallavicino; & Theologis Patribusque verbum *Oportet* idem est ac verbum *Convenit*.

TEneat animo lector verba illa cap. 6. sess. 6. quibus mirabiliter fidit pars adversaria: *Deum tamquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt, ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod & detestationem, hoc est per eam pœnitentiam quam ante baptismum agi oportet.* Hic vero si sit determinata mentio *dilectionis* benevolæ & amicæ, contendunt communis sententiæ patroni verbum *oportet* idem sibi velle ac verbum *convenit*, tradique modum, quo *conveniat* justificari impium seu ante sacramentum seu in sacramento, non quo justificari necesse sit: mihi non una de causa quam perstringo Thesi 3. est probabilius præscribi modum præparationis quo conveniat justificari impium *ante Baptismum*. Sit nunc quidem de hoc ut lubet: aggredior id ostendere, quod ipso capite 5. hujus promisi.

De Pallavicino res est manifesta ex Thesi 3. Adhæc, consideret Lector, quæ dabit Thesis 17. 19. 2?. atque in primis Confirmatio Thesis 16. 17. Paucis complectar quod res ipsa est. Pallavicinus in Historia ad sess. 14. unum pugnat totis viribus, ne videatur ibi damnata sententia sua, vocat *quæstionem Scholasticam*, quam proinde noluerint ibi definitã Theologi Tridentini: præcipue cum illorum quidam non fuerint ab ea alieni, ut existimat ipse. Eodem convehit cetera ex actis sat multa cap. 10. lib. 12. idque ad cap 4. sess. 14. ad cetera capita ejusdem sess. nihil, aut nihil admodum. Quid in eo laborabat Pallavicinus ut ex actis ostenderet non esse damnatam sess. 14. sententiam suam, si credebat definitam sess. 6? Si verbum *Convien* idem ipsi erat, ac *necesse est*? si eo tendebat adulta Decreto mentio dilectionis quam expono Thesi 4. Verbo sic absolvisset: errant passim omnes Theologi, sess. 14. definitam prædicantes suam de Attritione doctrinam: imo vero damnata est sess. 6. De hoc ille nec verbum unum. Ego vero affirmo incunctanter aut Pallavicino à scriptione Hist. sess. 6. excidisse memoriam Historiæ sess. 6. (quo quid dici posset in summum historicum probrosius?) aut eidem verbum *Oportet*, verbumque *Convien*, idem fuisse ac verbum *Convenit*.

De Patribus quoque, imo & Theologis Tridentinis, res erit perspicua

ſpicua ex Theſi 10. ejuſque confirmatione: conſideret ea lector quæ ibi dabo, judicetque, an ſatis illi memores decretorum ſeſſ. 6. ſtatuerint ſeſſ. 14. tollendam e decreto mentionem omnem amoris, quæ inerat valde diſerta, niſi putarent *dilectionem* de qua ſeſſ. 6. eam eſſe qua præparari *convenit* impium non qua *neceſſe eſt*.

Age etiam, de Tridentinis vel Theologis vel Patribus demonſtretur res eadem diſtinctius. Seſſioni ſextæ conſtat interfuiſſe Dominicum Sotum: Hic vero Anno 1549. hoc eſt annis duobus à celebrata ſeſſ. 6. Pariſiis edidit lucubrationes ſuas de Natura & Gratia, opus denuo recognitum, ipſiſque Patribus Tridentinæ ſynodi dedicavit. Porro lib. 2. cap. 15. docet aperte ſufficere Attritionem, cujus vim defendimus, & quidem attritionem cognitam, ſi de Baptiſmo ſit ſermo. Monſtri ſimile! Dominicus Sotus, quem Pallavicinus appellat *grande lumen Theologiæ ætate ſua, atque inter primos qui poſt Franciſcum Victoriam Magiſtrum ſuum, gloriam ac hæreditatem illius ſcientiæ in Academiis Hiſpaniæ fundarunt*: vir Vir ille, inquam, particeps nuper diſputationum ſeſſ. 6. recognito à ſe libro palamque edito, docet ſufficientem baptiſmo præparationem eſſe attritionem *dolentis non propter Deum, ſed propter timorem inferni*, (ſic enim loquitur:) Hæc ad Patres ipſos Tridentinos ſcribit. Atque interea Patres illi & Theologi, inter quos fuerat Sotus ſeſſ.6.cap.6. definitum voluerunt præparationem ad Baptiſmum neceſſariam includere dilectionem illam hodie controverſam? verbum *Oportet* non idem eſſe ac *Convenit*? excidiſſe profecto oportet, & quidem repente, ſummo Theologo memoriam omnem ſeſſ.6. Atqui non exciderat: illo enim ipſo cap. 15. ubi hæc docet Sotus, mentionem facit expreſſam ſeſſ.6. cap. 6. Quid dici aut excogitari poteſt in ullam ſententiam illuſtrius?

His paria urgeo de Ambroſio Catharino Compſano Archi-Epiſcopo qui & ſeſſ.6. interfuit Epiſcopus Minorienſis, & Anno 1551. evulgavit librum *Aſſertionum de certitudine gratiæ ad ſanctam Synodum Tridentinam*. ibi vero aſſert: 7 poſtquam pœnitentem ſic depinxerat *teſtatur illi conſcientia, quod mallet mortem millies incurriſſe, quam Deum offendiſſe &c.* poſt pauca ſic pronuntiat. *Verum non me coarctans ad tanta contritionis ſigna, ſed aſpiciens ad bonitatem Dei & ampliſſimam ejus miſericordiam, qui non eſt eo uſque ſeverus ut à peccatore tanta poſtulet..... credo enim procul dubio Deum parcere homini non ponenti obicem id eſt non habenti malam actualem voluntatem, & petenti ab eo cum fide & fiducia miſericordiam, ut dignetur ſibi dare bonam voluntatem & cor mundum in eo creare: credo, inquam, procul omni dubio ab iis, qui tales ſunt recipi gratiam.* Hæc Pater ille Tridentinus, poſtquam haud ita pridem ſeſſ.6. aſſediſſet, tuliſſetque ſententiam de præ-

preparatione descripta c.6.illius sess.

Liceetne urgere paria de Ruardo Tappero? Amplissimi Doctoris Epitaphium in summo templo D. Petri Lovanii hæc habet inter cætera: *Ad Tridentinum Concilium è Belgio primus evocatus:* imo Concilium & *plurimum exornavit & strenuè promovit*, ut narrat Bibliotheca Belgica. Dubium esse possit,an sess.6.interfuerit; de qua re esto judicium Lectoris,si modo hæc considerarit quæ propono. Primus è Belgio ad Concilium ivit Tapperus: ivit ergo prius quam Joan. Leonardi Hasselius, alias ab Hasselt dictus, Lovaniensis & ipse Doctor,diversus ab illo cui est nomen Joanni Hesselio, litterâ discrepans: atqui Hasselius in Concilio fuit sub Julio III. ut constat ex ejus sententia seu dissertatione super facto Nectarii exhibita Præsidibus Concilii, quæ extat inter Orationes in Concilio dictas: imo ut habent fasti Lovan. obiit Hasselius Tridenti Anno 1552. 5. Januarii, hoc est sub principium mensis Decimi ab inchoata Synodo sub Julio, postquam intermissa fuerat annis fere quatuor. Hic vero per se apparet imprimis credibile illis novem circiter mensibus Hasselium Tridenti versatum esse,missumque eo fuisse, Concilium indicente Julio III. Et alioqui raptus sit oportet vix bene cognitus Tridentinis Patribus: & tamen *in celeberrimo Patrum consessu clarus* prædicatur à Valerio: de quo & testatur illa, quam dixi, non minus erudita, quàm prolixa dissertatio super facto Nectarii præsidibus Concilii ab Hasselio exhibita: atqui hoc posito,constabit Ruardum Tapperum non fuisse in Concilio sub Julio, cum prior Hasselio, imo primus omnium è Belgio eo fit missus: oportebit ergo Tridenti eum fuisse sub Paulo III. sub quo sessio 6. est celebrata: atqui post sess.6. imo 14. docuisse Ruardum aperte ea, quæ de Attritione docent communiter Theologi, jam pridem contra quæst.quodl. demonstratum est ita, ut nugari eum oporteat, qui addubitet.

Urgeo paria de Alfonso Salmerone, quem inter Theologos Pontificios sedisse in Concilio, & quidem constanter,à Principio ad finem Paulo III. Julio III. Pio IV. Pontificibus compertum est: audiatur ille, tot arcanorum particeps, Com. in Evan. Tom.11.tract.22. quæ uti & cætera constat scripsisse ipsum jam finito Concilio: *doloris* inquit *sensus bonus est, si ex fide & timore justitiæ Dei vel solo, vel etiam cum nostri amore conjuncto (quippe equidem nos ipsos jure naturæ debemus diligere) peculiari Dei munere prodeat: atque hic dolor etsi per se sit imperfectus, in Sacramento tamen conjunctius remissionem efficit peccatorum*. Potuitne disertius?

Urgeo paria de Andrea Vega,qui & sess.6.interfuit, & scribens in decretum sess.6.de justificatione, affirmat diserte locis variis, sed imprimis lib.13.cap.24. *quod ab solutio potest primo justificare, videlicet cum quis fuit tali dolore*

(*propter Deum*: de hoc enim mentio fuerat) *& cum solo dolore de peccatis propter gehennam vel alia mala evitanda, aut propter alias similes causas ad Confessionem accedit*. Nil addi potest ad claritatem.

Quid ego plures consecter, quod omnino possem? unus Dominicus Sotus, cujus elogium audivimus ex Pallavicino; unus Andreas Vega, quem & Pallavicinus *Doctiss. Theologum* appellat, auditumque *cum attentione & æstimatione debita* in Concilio; & non levis laudator Canisius affirmat *primariis Concilii Tridentini Theologis doctorum judicio annumeratum*: unus denique Alfonsus Salmeron tot ingenii ac eruditionis monumentis clarus par esse potest ut rem ipsam nobis conficiat: siccine post Tridentinum Concilium effluxerat memoria Salmeroni, sess. 6. cap. 6. decretum fuisse præparationem necessariam ad Sacramentum esse dilectionem benevolam? atqui tamen profectò firma viro ex Concilio reduci erat memoria, qua deinde opitulante ea prompsit omnia posterisque mandavit, quæ si lectione sola evolvenda sint, cohorreat etiam lector impiger: sed neque cæteris, quos nominavi, viris tantis credibile est à celebrata sess. 6. excidisse ea, quæ ipsi disputarant eo loco. Placeat ergo altera propositæ in titulo disjunctionis pars, controversam vocem *Oportet* cap. 6. sess. 6. non necessitatem sed convenientiam ipsis, ipsique adeo Cardinali Pallavicino & Concilio universo significasse.

THESIS V.

Historia sess. 6. c. 7.

ARgumento Primipilo infeliciter, ut ostensum est petito ex cap. 6. succenturiari solebat argumentum geminum ex cap. 7. ejusd sess. 6. capitalia hæc erant. *Fides nisi ad eam spes accedat, & caritas neque unit perfecte cum Christo, neque corporis ejus vivum membrum efficit*. Hæc itidem: *vitam æternam.....sine spe & caritate fides præstare non potest*. Hæc scilicet *non posse de habitibus intelligi evidenter ostendebatur*: in principio capitis agebatur de habitibus: circa medium capitis post verba illa *secundum propriam cujusque dispositionem & cooperationem*, deflectebatur sermo ad actus: rursumque in fine capitis revolvebatur ad habitus: sic illi credebant: nos contra statuimus hanc thesim: constare oportet ex Historia Tridentina etiam proximè post illa Verba *secundum propriam cujusque dispositionem & cooperationem*, illo cap. 7. sermonem esse de habitibus & non de actibus. Etenim Pallavicinus hist. Trid. p. 1. lib. 8 cap. 14. cum descripsisset verba pleraque, quibus utitur Concilium illo cap. 7. atque etiam illa *fides nisi ad eam spes accedat & charitas*

&c

&c. post pauca sic observat: *denique considero quod mens Concilii fuit stabilire habitum infusum justitiæ, & non meram justitiam intrinsecam non determinando an illa sit vel actus vel habitus, sicuti inclinavit se ad credendum Gab. Vasquez: quod mihi redditur notum, propterea quod tunc requirente quodam, ut magis expressè declararetur fieri justitiam per habitum infusum, responderunt Deputati satis hoc declarari vocabulo* INHÆRENTIAE, QVOD IMPORTAT STABILITATEM, ET CONVENIT HABITIBVS NON ACTIBVS. Satin diserta est narratio? estne alius in historiâ locus, quo contrà niti liceat in hâc controversiâ? non invenies. Fidem igitur adhiberi historico postulat *historiæ gravissima & omni exceptione major authoritas*: His enim Verbis extollitur ab adversa parte. Sit igitur hoc fixum: censuerunt deputati non esse opus expressiori mentione habitus infusi: censuerunt satis declarari habitum infusum *vocabulo* INHÆRENTIÆ, *quod importat stabilitatem, & convenit habitibus, non actibus.*

THESIS VI.

Graviter nocens adversa parti.

INterest vero quâ parte cap. 7. adhibeatur vocabulum *inhærentiæ* nam in principio quidem capitis sermonem esse de habitibus, in medio de actibus, in fine de habitibus ajunt illi: in medio inquam post illa verba *secundum propriam cujusque dispositionem & cooperationem*: contenduntque diserte intelligendam esse de actu caritatis hanc periodum verbis illis proximam: *quamquam enim nemo possit esse iustus, nisi cui merita passionis Domini nostri Iesu Christi communicentur: id tamen in hâc impii justificatione fit dum ejusdem sanctissimæ passionis merito per spiritum sanctum caritas Dei diffunditur in cordibus eorum, qui justificantur, atque ipsis* INHÆRET: Ecce autem vocabulum INHÆRENTIÆ, quod ponderabant deputati, occurrens opportunè illo ipso loco, quem de actu Caritatis, & non de habitu intelligendum contendebat tam pugnaciter pars nobis adversa, & si placet *evidenter ostendebat*: & quidem occurrit ita illo loco, ut nusquam alibi toto illo cap. 7. mentio sit de inhærentia vel inhærendo: affirmatur vero *caritas Dei ipsis* INHÆRERE *qui justificantur*: atqui jam patuit ex historiâ eò adhibitum fuisse vocabulum INHÆRENTIÆ, ut declararetur *fieri justitiam per habitum infusum*, & censuisse deputatos *satis hoc declarari vocabulo* INHÆRENTIÆ, *quod importat stabilitatem, & convenit habitibus non actibus*: invictè igitur concluditur ex historiâ Trid. etiam proximè post illa verba; *secundum propriam cujusque dispositionem & cooperationem* illo cap. 7. sermonem esse de habitibus & non de actibus: adeòque pro necessitate di-

 lectionis

ctionis nihil argumenti posse exsculpi ex his verbis, quæ deinde sequuntur *fides nisi ad eam spes accedat & caritas nequennis perfectè cum Christo &c.* neque item ex his; *vitam æternam..... sine spe & caritate fides præstare non potest*: sermo est evidenter de ea caritate, quæ INHAERERE dicebatur, neque id diffitentur adversarii.

Confirmatio Thesis 5. 6.

HOc loco Adversarius mihi visus est iis similis, qui fugere ex acie dicuntur. *non tam abjecto, quam rejecto clypeo.* Quin & in ipsò recessu, quamdam pugnantis speciem servat, caulatur Dominicum Sotum, qui sess. 6. interfuit, affirmare, concilium *consultò abstinuisse nomine habitus, sed tantum definiisse hominem justificari per justitiam diffusam in cordibus nostris, quæ illi inhæreat*, teste Bartholomæo Medina: at Sotus hoc unum affirmat, Concilium *consultò abstinuisse nomine habitus*: verum ille Historiæ Tridentinæ tantus laudator, quo mihi Sotum hoc loco, quo Medinam commemorat? credas velle infringere authoritatem Historiæ uno proterentis ictu argumenta duo tam cara, tam elaborata, calidèque defensa: at mox deficit ad cœpta manus: *cæterum*, inquit, *etiam hac in parte fidei Historiæ Tridentinæ, sine ulla exceptione, sine ullo fuco inviolate deferemus.* Est hactenus quod gratulemur historiæ. At rursus, quasi redeunte in præcordia virtute, *& tamen*, inquit, *argumenta quæ ex hoc cap. 7. protulimus inconcussa permanere ostendemus*. sic manum tollit de tabula.

Non sum Oedipus, ut divinem, sed neque exquirere licuit coram, (Lovanio enim abfuimus, cum disputatæ sunt Vindiciæ,) quo ille pacto vèrba hæc; *fides nisi ad eam spes accedat & caritas non unit perfectè cum Christo &c.* accepturus sit de habitu caritatis; quod tam manifestè postulat historia, & pugnacissime negavit Adversarius: simulque vim suam omnem vindicaturus huic argumento, *fides nisi ad eam spes accedat & caritas non unit perfectè cum Christo &c. Ergo si Attritio destituatur omni motu caritatis non uniet perfectè cum Christo &c.*

Eædem mihi tenebræ sunt ad argumentum alterum *fides sine spe, & caritate vitam æternam præstare non potest: ergo nec attritio crvius &c.* Validum est argumentum utrumque, si, quod contendebatur ante hàc, in verbis Tridentini, quibus utraque nititur consequentia, sermo sit de actu caritatis: unde hoc unum pro viribus quondam egit Adversarius, ut de actu caritatis videretur sermo esse: hoc unú contra toto conatu subruendum sibi duxit ejus Antagonista: hoc illud erat, de quo pugnabatur: at ecce tandem isto loco Tridentini non est amplius sermo de actu caritatis: sermo est de habitu, fatetur adversarius: manus dat historiæ *sine ullo fuco*, & tamen *argumenta*

gumenta inconcussa permanent. Quid, malum, se cruciavit ergo toties, quo videretur sermo esse de actu caritatis, si, ut ut esset de hoc, inconcussa permanebant argumenta? inspice lector argumentum hoc, *fides sine habitu caritatis non iustificat, ergo nec Attritio sine actu caritatis in sacramento.* Languidum est, inquis: at vim habet non minorem quam hoc; *fides sine actu caritatis non iustificat, ergo nec Attritio sine actu caritatis:* vim illud habere non minorem quam hoc, volunt illi, & quidem *sine fuco.*

THESIS VII.

Reformatio decreti sess. 14.

EX historiâ Trid. ad quam provocabamur enervavimus argumenta tria ex sess. 6. petita, quibus præcipué fidebat pars adversaria: reliqua argumentorum turba levioris armaturæ conglobata nihil hoc loco nos morabitur, quando invitat historia ad sess. 14. imò quando eò provocamur, compellimurque hoc tempore à doctis indoctisque. Nos verò eòdem descendimus sponte nostrâ ac lubentes: atque ut videas æquitate ipsâ causæ confisos, ante omnia nos committimus in locum, ut existimant, nobis fatalem, & præ cæteris jactatum. Pallavicinus parte 1. Histor: Trid. lib. 12, cap. 10. narrat conceptum fuisse decretum de Contritione hac formâ: *Illa Contritio, quam Theologi vocant Attritionem, propterea quod sit imperfecta, & solùm concepta per considerationem turpitudinis peccati, vel per timorem gehennæ, & pœnarum; qui timor vocatur servilis, si voluntatem peccandi excludat, & exprimat qualemcumque dolorem de commissis delictis, statuit, & declarat hæc S. Synodus, quod non solum non facit hominem hypocritam & magis peccatorem (sicut aliqui non dubitant blasphemare) sed est sufficiens ad constitutionem hujus Sacramenti, & est donum Dei, & impulsus verissimus Spiritus S. non jam adhuc habitantis; sed solùm moventis: quo pœnitens adiutus* (CVM VIX POSSIT ESSE SINE ALIQVO MOTV AMORIS ERGA DEVM) *sibi facit viam ad iustitiam, & per ipsum se disponit ad impetrandam salutis gratiam Dei.* Post hæc narrat Historicus Episcopo Tudetano displicuisse formam decreti, fuisseque emendatam ita ut nunc extat sess. 14. c. 4. Hic vero exclamant emendationem illam decreti exitialem extitisse nostræ doctrinæ de sufficientiâ Attritionis sine amore: nos verò contra propugnabimus hanc thesim: emendatio illa decreti vehementer profuit nostræ doctrinæ de sufficientia Attritionis sine amore in Sacramento.

THE-

THESIS VIII.

Vehementer utilis doctrina nostræ.

NEcesse est profectò doctrinæ nostræ vehementer utilem fuisse emendationem decreti, si hoc nisi emendaretur, funditùs evertebat doctrinam nostram: evertebat autem funditus; quod perspicuum facit parenthesis illa (*cùm vix possit esse sine aliquo motu amoris erga Deum*) quam Patres eradi curarunt: nostra interfuisse plurimùm eam parenthesim eradi, nuper videbant, ut opinor, adversarii nostri: possem afferre cur ita opiner, sed non est nostrum refricare vulnus illiberaliter: rem ipsam urgeamus: sic docebat decretum illud; Attritionem solùm conceptam ex consideratione turpitudinis peccati, vel metu gehennæ *esse donum Dei & impulsum verissimum Spiritus sancti . . . quo pœnitens adjutus (cùm vix possit esse sine aliquo motu amoris erga Deum) sibi facit viam ad iustitiam, & per ipsum se disponit &c.* Quid hæc amabo, volebant sibi? Res ex se est perspicua, hoc voluisse: Attritio solùm, concepta ex motivo turpitudinis peccati vel timoris gehennæ justificat cum Sacramento: quia vix potest esse sine aliquo consortio amoris, sive quia semper, vel fere semper est cum aliquo motu amoris, non quidem ut motivo Attritionis, seu doloris, sed tamen comitante Attritionem: causam nota cur justificet: ergo de sententiâ illius quidem decreti, non justificaret illa Attritio si abesset amor: nec enim suspicari possumus hoc voluisse decretum, Attritionem solùm conceptam ex metu justificare etiam cum abest amor, idque quia plerumque alias solet amor adesse; hæc enim ratio nimis est insipida nulliusque coloris: amor qui non est, solùmque potest esse, nec pretium, nec vim addere potest Attritioni: quod uti est evidens omni homini, sic & illis fuit qui decretum conceperunt. Liquet ergo exitiosum doctrinæ nostræ futurum fuisse decretum, si non emendaretur: profuit ergo plurimùm decreti emendatio.

Confirmatio Thesis 7. 8.

HIc locus omnis, quo, nisi fallor ostendi efficaciter emendationem Decreti fuisse vehementer utilem doctrinæ nostræ, nec læditur, nec leviter perstringitur ab adversariis: involat in eas partes Decreti, quarum expunctio videatur nobis nocuisse: de hoc viderimus ad Thes. 11. 12 & sequentes.

Hic vero non est silentio prætereunda quædam, ut levissime dicam, immoderatio, qua Disputationem ingre-

ingreditur: dubites mentemne bonam ac synceram in nobis desideret, an acumen & perspicacitatem. Videmur illi similes Academicis asserentibus *nigras nives, nigrum argentum*: tum adhibet illud Lactantii: *nec si solem quidem ipsum in manibus gestemus solem [illegible] commodabunt*. Hic contra quispiam usurpet illud vetus, [illegible] *nivem atram*. Mihi vero mirari subit, virum summo ingenio summaque prudentia ac doctrina, atque inter Eximios DD. Eximium, dignatum fuisse suis vindiciis has Theses hominis tam nullâ acie præditi: ut non distinguat album nigrumque, ac ne solem quidem ipsum cernat, si aspexerit. Quoniam tamen dignari volebat, consultius forsan illud suum de nobis judicium celasset: erat enim periculum, ne, ut ille nos Academicis facit similes, sic ipsum Epicureis [illegible] quispiam, arripiens illud dictum olim in Velleium: *fidenter sane, ut solent illi, tamquam modo ex Deorum Concilio, & ex Epicuri intermundiis descendisset, nihil tam verens, quam ne dubitare aliqua de re videretur.*

Fortasse tamen non tam acumen nostrum, quam voluntatem sugillatam voluit. Si est ita, plagam accipimus haud paulo graviorem, quibus carior est fama probitatis quam ingenii, aut doctrinæ. Sed nos ea utemur consolatione quam sibi adhibuit Augustin: lib. contra Secund. Manichæum cap. 5 *sentis de Augustino quidquid libet; sola me in oculis Dei conscientia non accuset.* Porro his missis, quibus inest atra vis turbandi, probandi vera nulla, hæreat pede pes; neque sepiarum more, effuso atramento decoloremus aquam.

THESIS IX.

Fuit utilis positive.

PArum est profuisse emendationem quatenus impedivit ne gravissimé noceret decretum: contendimus profuisse positivè, ac longe longéque plurimum profuisse: quia emendatione illâ reductum est decretum ad eam formam, quæ visa est tam perspicue continere doctrinam nostram, ut orbe toto Christiano Doctores omnium ordinum celeberrimi, ac Theologi pene omnes non dubitarint ex decreto ut nunc extat asserere, ac stabilire [illegible] sine amore benevolentiæ. Vivebant etiamnum PP. qui condendo decreto interfuerant, vivebant Theologi, qui disputarant in Concilio partibus tantis: animadvertebant, videbantque serpere doctrinam illam auctoritate Concilii munitam per Academias Europæ omnes longe latèque: quem unquam illorum PP. aut Theologorum acce-

accepimus testatum esse falsâ Concilii authoritate muniri doctrinam ; aut decretum de Contritione sic emendasse Concilium, ut nollet decisam quæstionem præsentem ? fierine potest ut nemo se objecerit torrenti abutentium Concilii authoritate in re tanta ? atqui denique accrevit ita torrens ille, ut DD. ac Theologos involverit propè omnes : paucis abhinc annis desciverunt quidam ; scimus quo authore : sed neque perfecerunt quò minus Academiæ prope omnes constarent sibi : in Lovaniensi secuti sunt quidam : in Parisiensi quidam : extra Galliam, Belgiumque velim mihi annumerari Doctorum, aut Theologorum Copia qui doceant hoc tempore Attritioni esse necessarium amorem qualem hic requirant : non peto rem difficilem, paucos enim invenient ; nisi fortè ne unum [illegible] quidem sint inventuri. Pallavicinus quidem, quod hic adnotandum per transennam, negavit necessitatem amoris Dei super omnia in Sacramento, quem ad [illegible] nostri [illegible] percipere [illegible] quique passim omnes qui Sacramento utuntur, ac perinde [illegible] quidem [illegible] amorem requisitum, neque solere [illegible] accidere, affirmans aliòqui se à sua sententia discessurum &c.

Confirmatio Thesis 9.

HOc loco molesta est Adversario eloquentia, ut vocat, nostra; Non sum [illegible] est ejusmodi, ut vel eloquens vel disertus videri possit, qui [illegible] tractet [illegible]. Eloquentiam credo appellat id, quod [illegible] ipsa, [illegible] subjiciam.

§. 1.

Quanti sit authoritas Theologorum quos appellat hæc Thesis 9.

SEd quin (inquit) *[illegible] tempore [illegible] bant Patres & Theologi Tridentini [illegible] [illegible] doctrina* ? Bene est : [illegible] ingens quoddam, ac [illegible] momentum [illegible] communi Theologorum authoritate, eo tempore [illegible] ac decretum de Attritione [illegible] Patres & Theologi Tridentini. Sane quidem [illegible] Pallavicinus, [illegible] hujusmodi authoritati, non dissimulat lib. 6. Hist : cap. 17. ubi [illegible] Decretum Tridentini [illegible] frequenter & declamari S. Scripturæ [illegible] *pro authoritate* [illegible], non sic accipi oportere, quasi [illegible] sit, [illegible], nullo penitus verba discrepare

pare à prima origine : hanc tenet rationem : *Quandoquidem decretum minus pressè fuit intellectum à multis authoribus, qui vel concilio intervenerunt, vel cum iis locuti sunt qui intervenerunt.* Mox unum profert Andream Vegam, qui dum condebatur decretum adfuerat Theologus : tum vero Melchiorem Canum, & Didacum, Paynam d'Andrada, qui tunc non adfuerint quidem, sed à Decreti Authoribus doceri potuerint de ejus sensu. Denique & Gilbertum Genebrardum, *qui vixerit illis temporibus, & sine dubio etiam ipse locutus fuerit cum Authoribus Decreti.* His in istâ controversiâ potissimum confidit Pallavicinus. Rem ergo ipsam & Pallavicino & Adversariis meis confecisse meritò videbor, si ostendero nihil me supra verum exaggerasse in Thesi torrentem illum Theologorum nobiscum sentientium de Attritione eo tempore, quo vivebant Patres & Theologi Tridentini, à quibus & doceri poterant, ne peccarent contra Decretum, & reprehendi si peccassent.

§. 2.
Quousque vitam traxerint varii, cum Theologi, tum Patres Tridentini

NE vel perumbratè vel temere affirmarem quidpiam, rem exequens momenti summi, non fuit recusandus hic labor, ut perquirerem non de omnibus (hoc enim neque necessarium mihi erat, neque satis possibile) sed de permultis ac fere illustrioribus Patribus ac Theologis Tridentinis, quousque reduces è Concilio vitam traxerint: quo fieret indubitatum illud in Thesi, *vivebant etiamnum Patres, vivebant Theologi &c.*

Memor sit Lector sessionem postremam Concilii Trid. absolutam esse 4 Dec. 1563. [illegible] catalogo [illegible], per se quisque intelliget, plurimos & Patres & Theologos Tridentinos vixisse annis saltem 12. vel 13. post ipsum Concilium.

Porro Anno. 1578. supererant in vivis (qui quidem haud magno studio inquirenti occurrerunt, ut de cæteris facias conjecturam) Legati Pontificii, seu Concilii ipsius Præsides omnino tres, Stanislaus Hosius, Joannes Moronus, Marcus Siticus S. R. E. Cardinales: supererat, qui & ipse Concilio Cardinalis interfuerat Ludovicus Madrutius.

Supererant eodem anno qui Concilio interfuerant Episcopi, postea que ad summum Pontificatum sunt evecti, Hugo Boncompagnus, Joannes Baptista Castaneus, Joannes Anton. Facchinettus, Nicolaus Sfondratus dicti postea Gregorius XIII. Urba-

Urbanus VII. Innocentius IX. Gregorius XIV.

Supererant, qui plerique Concilio interfuerant Episcopi, posteaque S. R. E. Cardinales creati sunt, circiter viginti, Alexander Sfortia, Vincentius Justinianus, Georgius Drascovicius, Guido Ferrerius, Michael à Turre, Carolus D'Angennes, Stephanus Bonucius: longum sit reliquos memorare nominatim.

Denique supererant, qui Concilio interfuerant Patres ac Definitores variis Europæ Regnis ac Provinciis dispersi circiter triginta: ex his vero de iis fiat conjectura qui interfuerant Theologi jurisconsulti aliove titulo.

Hi inquam omnes, atque haud dubium, quin multo plures vivebant florebantque illo anno 1578. ut intelligas etiam annis proximè consequentibus [illegible] ex illis plerosque: certe Anno 1583. cum [illegible] in lucem edidit Bellarminus noster, ex iis quorum nomina, numerumque recensur, haud plures decem vel 12. obj[illegible].

Juvat etiam accuratius ad[illegible] quos ex Concilii Patribus ac Theologis habuerit Superstites An. 1598. quo ille tam laudatus adversarius Vivaldus edidit Candelabrum suum. Hic ille est Annus quo [illegible] in vivis [illegible] Marcus Sittices Concilii Præses, & Ludovicus Madrutius S. R. E. & ipse in Concilio Cardinalis, similiter tres futuri Pontifices Joannes Baptista Castaneus, Joan. Ant. Fachinetus, Nicol. Sfondratus qui in Concilio adfuerant Episcopi.

Vivebant è Patribus Concilii Stephanus Bonucius, Fredericus Cornelius, Hippolytus de Rubeis, Julius Cananius, Nicolaus de Pelleve, Marcus Anton: Columna, Gabriel Paleottus, Scipio Lancelottus, Ant. Maria de Salviatis, omnes S.R.E. Cardinales posteaquam Concilio vel sacris infulis vel aliis honoribus insignes, suam operam navarant.

Vivebant Præter hos Antonius Altovitius, Franciscus Belcarius, Carolus D'Espinay, Philippus du Bec, qui ad Concilium convenerant Episcopi vel Archi Episcopi.

Denique vivebant Alphonsus Salmeron, Claudius Sainctes, Gentianus Hervetus, [illegible] familia [illegible] S. Augustini, [illegible] Thadæus Perusinus, Christophorus de Santoris, [illegible] in Concilio Tridentino Theologi.

Quid plura? vixerunt multa [illegible] & [illegible] Patres & Theologi Tridentini usque ad annum 1600. 1605. & [illegible] imo si credimus Encomiasti Augustiniano, anno demum 1611. ad plures abiit Christophorus de Santoris [illegible] omnia sic accipiat Lector, ut [illegible] ab idoneis scriptoribus, quos appellabo, cum opus fuerit ut etiam pervestigata haud magna vestigatione,

gatione, qua si majorem voluerit quispiam adhibere, copiam quoque has majorem facile ut inventurus: hæc nobis sufficiebat.

§. 3.

Vivebant Patres & Theologi Tridentini, cum accrescebat Theologorum torrens nobiscum sentientium, involvens denique Academias Europæ omnes &c.

NOn hoc nunc ago, ut quidquid est authoritatis, communem de Attritione doctrinam protegentis, id omne convocem: alioquin enim & Tridentino Concilio superiores Theologi post D. Thomam, & Scotum, (quos vindicabunt inclytę scholæ Thomistarum, & Scotistarum,) audiendi essent Fischerus Roffensis, Joannes à Daventria, Tilmannus Segebergensis, Paulus Cortesius, Jacobus Latomus, Durandus, ceteri quorum sententiam exponit Gabriel Biel, & quorum nomine, cum Luthero pugnat Fisscherus, de sua sententia loquens ut sententia Catholicorum. De his omnibus alibique pridem oscitanter liquidò res est à R. P. Maximiliano Ledent: expectamus etiamnum ut vel unus proferatur Concilio Tridentino antiquior, qui agnoscat Attritionem sufficere ad justificationem in Sacramento, requirat tamen *Amorem benevolentiæ efficacem super omnia*, quam requirit hodie pars nobis adversa.

Essent & audiendi Theologi Tridentini, qui ex Concilio reduces doctrinam nostram semper [illegible] evulgarunt minime dubie, ut vidimus in Confirmatione Thes. 2. 3. 4. 5. 4. Accenserem Petrum Guerrerum Granatensem Archiepiscopum, qui in sess. 14. sententiam à nobis dixit, itemque Melchiorem Canum adhibitum eidem sessioni, qui apud Adversarios audit *Primipilus* nostrarum partium, cujus relectio de pœnitentia Compluti exiit Anno 1558. hoc est annis septem post [illegible] decretum. Inculcarem post sess. 14. communem doctrinam de Attritione vulgasse Salmeronem, Dominicum Sotum, Ruardum Tapperum, Tridentinos Theologos: Ambrosium vero Catharinum Tridentinum Patrem illo ipso tempore, quo Tridenti decretum condebatur de Contritione, hoc est Anno 1551. ad Collegas Episcopos, Patresque Tridentinos scripsisse assertiones illas, quarum septima liquido agnoscit vim Attritionis nulla imbutæ amica dilectione, ut supra vidimus.

Verum quoniam id postulat Thesis quam defendimus, ferre habeant Theologi Tridentini [illegible] se alibi auditos esse: [illegible], spectentque Patres, ac Theologi Tridentini, & suo silentio probent doctrinam

ctrinam ætate sua nusquam non sonantem.

Primum quidem, ut solent exeuntes portu, remis utamur, scriptores quosdam auditos jam sæpe, vel notos omnibus, appellasse sit satis.

Scripsit Panopliam Lindanus Anno 1559. Scripsit opusculum de Caritate Cunerus Petri ante annum 1578. Scripsit de Pœnitentia Bellarminus An. 1583. Anno eodem sua edidit Ludovicus Lopez. Coronam suam vulgavit Bernarduccius An: 1593. Libros de Iustificatione Stapletonus ante Annum 1598. Summam suam Henriquez An. 1596. Circa eadem tempora Franciscus Suarez illa typis mandavit, quibus publice docendis vitam pæne omnem contriverat. Gabrielem Vasquez constat etiam annis 10. illi esse præmortuum. Vivebant Patres, vivebant Theologi Tridentini, cum hi viri communem de Attritione doctrinam discipulis publicè traditam jam pridem, etiam scriptis libris propugnarunt: de plerisque res est certissima; de ceteris comprobata pridem luculenter.

Libet etiam paulo distinctius meminisse quorundam. Primum quidem sit locus Sancto Cardinali, & Archiepiscopo Carolo Borromæo, qui & manu propria subscripsit Confirmationi Concilii Tridentini, sua potissimum opera feliciter conclusi, & plurimum usus est eorum consiliis qui Tridenti inter Patres Theologosve eminuerant; cujus rei extat testis historia de rebus ab illo gestis: tandem etiam postquam Diœcesim suam Provincialibus Synodis ad normam decretorum Concilii Tridentini formasset, ut testatur ipse, digessit Sacramentale Ambrosianum, in quo de Sacramento Pænitentiæ, titulo *Quæ in ministratione Sacramenti Parochus & Confessarius observet*, sic præscribit: *Antequam pœnitentiā imponat & absolutionem, videbit an propter Deum verā peccatorum suorum contritionem habeat .... si vero talem contritionem illum non habere intellexerit; illius desiderio accendere conabitur, hoc admonens, propter Deum ipsum, usque adeo quantum potest, eum peccata dolere oportere, ut saltem adjutrice divina gratia, quam à Deo intime precetur, ex Sacramentique virtute ex attrito contritus fiat.*

Quod si pœnitens nullam contritionem nec veram saltem attritionem, aut neque propositum abstinendi in posterum ab aliquo mortali peccato ostendet, eum minimè Confessor absolvet.

Hæc consideranti res est minimè obscura Sanctissimo viro eam esse veram pœnitentium contritionem, qua dolet pœnitens *propter Deum*, adeoque Attritionem esse eam, qua non dolet absolute *propter Deum*. Jam vero pœnitentem, quem animadvertet Sacerdos non habere veram contritionem seu non dolere absolute *propter Deum*, sed tantum esse Attritum, vult à Sacerdote accendi desiderio contritionis seu doloris *propter Deum* ut ex Attrito

trito

trito fiat contritus, *Saltem virtute Sacramenti*, hoc est, ut justificetur.

Post omnia Sacerdoti hoc unum præscribit ne eum absolvat qui nullam Contritionem, nec vero saltem Attritionem ostendit &c. Permittit ergo absolvi si saltem Attritionem ostendat, hoc est, ut patuit modo, dolorem qui non est *propter Deum* seu ex amore Dei benevolo.

S. Carolo suffragatur Ingolstadiensis Theologiæ Doctor Georgius Gothardus cujus est apud nos Tractatus de Confessione perquam eruditus, dilucidus, concinnus: atque ut intelligas, floruisse scriptorem viventibus Patribus, ac Theologis Tridentinis, ipso libri titulo se nuncupat *Pii V. & Gregorii XIII. Alumnum*. Librum dedicavit An. 1578. jam veteranus Doctor, ut constat ex iis, quæ adversus Lutherum se testatur ante scripsisse. Porro quæstiones de circumstantiis Confessionis imprimis disputat in communem sententiam de Attritione, ut neque planius, neque nervosius posset, si nostra ætate scriberet: varium specimen exhibeo ut quodque primum offert se.

Primum inquit *argumentum suppeditat nobis Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 4. ubi Primo docet illam contritionem quæ dicitur Attritio esse donum Spiritus sancti .... Tertio declarat hanc attritionem solam quidem ad conciliandam nobis divinam amicitiam non sufficere, attamen* (accessione) *ad eam Sacramenti esse sufficientem.* Animadvertat Lector Attritionem illam quam Trid. sess. 14. cap. 4. dicit esse *donum Spiritus S.* eam ipsam esse de qua disputatur an sine alio actu accessione Sacramenti sit sufficiens.

De eadem Attritione mox affirmat, Dominicum Sotum asserentem non sufficere attritionem cognitam, *videri apertissime repugnare Concilio Trid. sess. 14. c. 4. ubi dicitur attritionem cum Sacramento* SUFFICIENTER DISPONERE.

Sed vero loquatur etiam planius germaniusque Doctor Germanus. *Notandum est* inquit *varias esse Attritiones, quæ differunt primum ratione objecti: potissimus enim dolere de peccato, & illud fugere ob turpitudinem illius, & poenam suppliciorum sempiternorum* [illegible] *& hæ attritiones in tantum* [illegible] *ut* [illegible] *peccatum* [illegible] *donum Spiritus S.* [illegible] *cum Sacramento ad salutem sufficiunt.*

Post pauca hanc posuit conclusionem. *Omnis Attritio, sive cognoscatur Contritio, sive non, sufficit ad assequendam gratiam una cum Sacramento, dummodo habeat omnes conditiones.* Oscitantia Typographi omissum est *sive cognoscatur*: mox enim Author dixit, inquit, *sive cognoscatur & habeatur contritio sive non, ad rejiciendam sententiam Soti.* Mox rursus: *conditiones autem hæ sunt: primo talis dolor debet profugere à turpitudine peccati vel à metu interitus sempiterni. Secundo debet esse incussus à Deo. Tertio debet habere spem veniæ, & desiderium perfectæ contritionis:* Hoc desiderio esse opus

nemo

nemo recte negarit: cum sit opus proposito servandi mandata, in quibus primum illud est de amando Deo super omnia &c.

Audiatur Salmanticensis Doctor Paulus de Galacio qui Anno 1564. suas in Matthæum enarrationes dedicavit Serenissimo Principi ac Cardinali Henrico Regis Emanuelis Filio: Enarratione [illegible] cap. 16. sic fatur: *Certissima sententia est Petrum absolvere eum qui [illegible] peccatorum ligatus venit. modo dolorem quemdam adducat, quem Theologi dicunt Attritionem, & super hæc re jam [illegible] non licet [illegible] à Concilio [illegible] cum dolet de peccato, vel propter [illegible] turpitudinem, vel propter gehennæ metum, vel propter [illegible] timorem, quem Ninivitæ habuerunt, si voluntatem peccandi excludat, & à Sacerdote absolutus, [illegible] totum Deo esse.* Videlicet quid tempore illo Salmanticæ sonuerint verba illa Concilii, quibus Attritio concepta ex metu [illegible] *disponere ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam*: Idem prorsus *ac [illegible] totum Deo esse*.

Non aliter Concilium intellexit Ludovicus Granatensis ex [illegible] ordine S. Dominici natus [illegible] Anno 1504. obiisse 1588. ut intelligas floruisse vivis Patribus Tridentinis; quod & Epitaphium indicat ejus tumulo inscriptum. *[illegible] Ludovicus Granatensis [illegible] [illegible] extant miracula, Gregorii XIII. oraculo, quam [illegible] æqui [illegible] [illegible] à Deo impetrasset.* Hic vir tom. 2. Concionū de tempore Conc. 2. de Pœnitentia part. 2. puncto 3. sic olim pronuntiavit: *sunt quidam qui magis suppliciorum metu concutiuntur, quam Dei amore alliciuntur: num igitur istos à spe salutis, & consequendæ veniæ excludemus? nequaquam: horum enim solatio Tridentina Synodus providisse videtur quæ sic ait: illam vero contritionem imperfectam, quæ Attritio dicitur quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu:* recitat cetera illius capit. fere omnia. *Ex quibus [illegible] virtutem [illegible] confessionis [illegible] [illegible], quæ ex Attrito contritum hominem facit.* de quo [illegible] Attrito affirmat. de Attrito ea Attritione, *quæ ex [illegible] peccati [illegible] consideratione, & pœnarum [illegible] commoveri concipitur*, Attritionem hanc verbis Concilii descripserat.

Incautus ego, animadversione dignissimam [illegible] prætermiseram tacitus, quam certa, quam indubitata illo tempore quo vivebant Patres, ac Theol. Tridentini, scriptoribus fuerit nostra de vi Attritionis doctrina: Ludovicus ipse Granatensis ad Conciones [illegible] [illegible] publicato decreto, non dubitat [illegible] ex verbis Concilii, quæ [illegible] paulo ante dixerat *videtur* [illegible] [illegible] providisse eorum solatio qui [illegible] attriti [illegible] [illegible] [illegible] causa [illegible] ipsum, sed in peccatum [illegible] quæ [illegible] [illegible] voluerit.

At vero Paulus de Palacio [illegible] non dubitans [illegible]. *Certissima sententia*

tentia est super hac re jam opinari non licet: est enim definita à Concilio Tridentino. An. 1564. *Certissima* erat *sententia*? Opinari non licebat? & nos sæculo toto, & quod excurrit annorum, continuo fidelium usu, universali doctorum judicio corroboratâ sententiâ, non dico opinamur, sed altercamur, dubitamus, inficiamur? Nihil addam: causam ipsam videt Lector.

Nihilo magis dubitantem invenio laudatum supra Georgium Gothardum: qui cum perfectam contritionem haud aliam agnoscat, nisi qua *in amorem Dei rapitur* homo, *& detestatur peccatum supra omne odibile*, quod omne convenit etiam illi Attritioni quam solam in Sacramento volunt esse efficacem nostri Adversarii, Adrianum & Joannem Majorem confutans, quos censet necessariam sacramento existimasse contritionem perfectam; *sententia* inquit *Adriani & Joannis Majoris est à communi fidelium sensu & opinione omnino aliena.* Hæc ille An. 1578. si non annis ante multis.

Non dubitavit Anno 1575. Vincentius Justinianus ex Ordine S. Dominici in Academia Valentina, teste Navarro, S. Theologiæ gymnastes egregius. fatetur Navarrus in Summa tunc recusa, reprehensum ab illo se esse, vel hoc nomine, quod dixisset non sufficere in Sacramento Attritionem cognitam: contendente Justiniano ex decreto Concilii Trid. sess. 14. cap. 4. eam ipsam sufficere quæ esset expers amoris, ut intelligitur ex responsionibus Navarri.

An dubitasse videbitur Bellarminus anno 1583.? lib. 2. de pœnit. cap. 18. ita perspicuam reputavit ex Trid. sess. 14. cap. 4. Communem de Attritione doctrinam, ut ne contra Lutherum quidem, qui contra aliquando senserat, eam existimarit probandam, hac solum causâ, *quod ejus discipuli qui Contritionem in terroribus constituunt, & soli fidei ex verbo absolutionis conceptæ justificationem adscribunt, nullo modo negare possunt, quin Attritio & sola non sufficiat, & cum Sacramento sufficiat, ut in Conc. Trid sess. 14. cap. 4. declaratum est.* Loquitur vero de Attritione *qua ita peccator Deum punientem timet, ut solius pœnæ fugiendæ causa a peccatis perpetrandis caveat, & de perpetratis doleat.* Existimandum relinquo quæ tempore Bellarmini de hac re lis fuerit inter Catholicos: notavit ille ut rem in Luthero singularem, qui contra senserat: refellere paratus ut cætera Lutheri errata, nisi jam ejus discipuli alia delirarent.

Dubitare desiit anno eodem Lud. Lopez: ad partes nostras, cum ante fuisset alienior, se transferens, *præcedente* ut ait, *Lumine Concilii Tridentini.*

Quod vero Henricus Henriquez anno circiter 1596. cum jam Theologiam doceret anno trigesimo? lib. 1. de Pœnit. Sac. cap. 26. pro communi hodie sententia citato Trid. sess. 14. cap. 4. scriptoribusque permultis tandem sic adnotavit: *quod in publicis actibus Salmant. Penna &*

postea Galli, Sanctius & alii doctissimi reputarunt ita certum, ut sine temeritate vel errore negari non posset. en vero ut neque à censura temperarint: quid hodie, si facerent tot annorum sensu usuque confirmatâ doctrinâ, nisi fortasse ... donec &c. Atq; hæc illi tunc audebant freti decreto sess. 14. cap. 4. & quidem viventibus Patribus ac Theol. decreti ipsius authoribus: certe permagno eorum numero haud pridem sublato è vivis, ut constat ex Dictis §. præc.

Accrevit non modicè torrens Theologorum vivis Patribus, ac Theologis Tridentinis, ea docentium de attritione, quæ hodie docemus, nec secus utentium authoritate decreti Tridentini, ac hodie utimur. Spectemus etiam torrentem illum alvei omnis impatientem: quid enim singulos memoramus, cum liceat idoneis testimoniis exhibere turmas doctorum, ac pæne universitatem? Quamquam jam ex parte res confecta est: Cui esse potest obscurum doctrinam fuisse communissimam ac plurimorum eo tempore, quo illam proponebant Theologi, ut *apertè collectam* ex verbis Tridentini, ut *certissimam sententiam*; quippe de re, *super qua jam opinari non liceret*; quod *esset definita à Concilio Tridentino.* Audiamus tamen etiam disertiores hujus rei testes, alterum adversarium saltem ex parte, alterum amicum.

Anno 1588. quo sane vivebant Patres ac Theologi Tridentini, Candelabrum suum edidit Vivaldus, in quo timide præfatus, judicium esse difficile, *& sub S. Ecclesiæ correctione judicioque meliori*, non quidem discedit, sed aliquantum declinat à Communi sententia, *pro qua*, inquit, TOT TAM GRAVESQVE *sint authores*. Conatus vero firmare opinionem suam authoritate sess. 6. cap. 6. tandem sic fatetur ingenue, *unde per dictum cap. ... parte clare intellectus ... ad cap. 4 sess.* 14. LICET NULLUS ... EXPLICET: ecce autem an. 1588. nullus sic explicabat. Memorat ibidem *quandam lecturam & scripta* doctoris Henrici Salmantini, qui dicat per Concilium Trid. sess. 14. c. 4. *hanc opinionem tamquam ... Academiæ Italiæ & Hispaniæ prædicari, ... Magistros Salmantinos eam recepisse.* Videmusne ut exundaverit torrens ille, quem persequimur? nec illa Vivaldi trepidatio, ut qui moliretur rem difficilem; quam vero istam? necessitatem amoris cujusdam *virtualis, non ita efficacis & super omnia*: quanto hodie audentius adversarii nostri necessitatem prædicant amoris actu ipso concepti, & efficacis, & *super omnia*? etsi hoc quidam paulò rectius, ac verecundius.

Anno 1605. Petrus de Ledesma postquam annis prope triginta Theologiam docuisset, quibus sane vivebant Patres ac Theologi Tridentini, Tract. de Sacra. pœnit. cap. 7. hanc posuit conclusionem, *aliquando* ...

modi attritionis supernaturalis (secundus & tertius: secundus autem disertissime noster est) *sufficientes sunt ut cum illis, & quolibet illorum, Sacramentum hoc effectum suum producat*: post pauca sic observat: *hanc conclusionem docent* OMNES THEOLOGI MODERNI ET MAXIME THOMISTÆ: *& sane quod ad secundum Attritionis modum attinet* (noster ille est) *illud expresse definit Concilium Tridentinum, ubi supra* supra nominaverat sess. 14. cap. 4. Quid? ita jam tum docebant OMNES THEOLOGI *moderni & maxime Thomistæ*? Quid ergo magnum dixi in Thesi cum dixi, *denique*, & nostrâ saltem ætate *accrevisse ita torrentem illum ut Theologos ac doctores involverit prope omnes*. Atque hæc Ledesma anno quidem scribens 1605. sed triginta annorum doctor & modernos vocans, ut oportuit, qui suâ ætate docuerant quâ sane vivebant Patres & Theologi Tridentini: horum auribus, oculisque hæc docebant OMNES THEOLOGI *moderni & maxime Thomistæ*. Hic vale dicere liceat Patribus ac Theologis Tridentinis: parter suas illi egerunt præclare.

Contemplemur vero citeriora nobis tempora, jam compositis Patribus ac Theolog. Tridentinis. Morinus quidem, cui multum tribuunt Adversarii lib. 8. de pœnit. c. 4 de nostra sententia sic narrat: *præ cæteris hanc opinionem celebrem plurimisq; εὐπαράδεκτον reddiderunt duo Theologiæ scholasticæ clarissima, & famosissima lumina Franciscus Suarez & Gabriel Vasquez quos innumeri nunc sequuntur Theologi*. Narrationem eatenus suscipio, quatenus affirmat innumeros eadem docere, quæ illi docuerant: at illorum denique authoritate factum esse ut illa opinio esset εὐπαράδεκτος in eo erravit Morinus perquam graviter, convinciturque manifestò ex iis, quæ differentes modò inducebamus, Bellarminum, Henricum Henriques, Petrum de Ledesma; tum vero ex illa omni retro authoritate scriptorum quam exhibui.

Audiatur potius cui tribuent Adversarii præ Morino haud paulo plus, celeberrimus ex Gravissimo Ordine Eremit. S. Augustini Doctor Joannes Puteanus, qui ante an. 1623 quo obiit, Theologiam Tolosæ publicè docuit annis 30. Hic vero in Commentariis, qui posthumi prodierunt p. 1. in supplem. dub. 1. de Attritione illa ipsâ, cujus vim tuemur, sic pronuntiat: *concors est* OMNIUM SENTENTIA *Attritionem cum sacramento sufficere ad justificationem impii*: Ecce autem versatissimus tot annis in omni Theologia Puteanus ante annos circiter 40. nec suspicatus est, ullum vivere Theol. cui esset dubia sententia nostra; *Concors*, inquit, OMNIUM SENTENTIA *Attritionem sufficere*, illam inquam, hodie controversiam, ut est manifestum ex Attritionis definitione, quam dederat. An non fui verus, cum dixi torrentem illum, de quo hactenus, involvisse denique Theologos

logos, ac Doctores prope omnes?

Hoc ipsum si liberet ostendere exquisitius proferrem quotidianas Theses illis temporibus in scholis publicis defensas Lovanii, ex quibus pateret torrente eodem fuisse involutam quoque Academiam istam: sed quid necesse est me aut minutum fieri, aut omnino occupari in comprobatione rei tam exploratæ? illos ipsos appello, qui vivunt hodie Theologi, ætatis aliquantulum, modò devexæ ad senectutem; revocent in memoriam illud vitæ tempus, quod superius anno 1640. ipsis fluxit: edisserant mihi quid tempore illo de Attritione senserint ipsi, quid cæteri Theologi quos tractarant, audierant, aut famâ acceperant, alibi docentes aut scribentes: eratne saltem fando auditum vivere Theologum, qui ad effectum Sacramenti neque affirmaret opus esse caritate perfecta (in quo Michaelis Baii Discipulum Estium nihil moror,) neque censeret satis momenti habere Attritionem hodie controversam? anno denique 1640. inventus est, qui ut Hieronymus loquitur contra Helvidium, *quasi de sublimi loco in totum orbem ferret sententiam*, denuntians, *Hallucinari Scholasticos* de vi attritionis sine Caritate in Sacramento; *nullam esse pietatem, nisi caritatem, falli quisquis putat per Sacramentum pænitentiæ effectum esse, ut jam duplex sit justificationis modus: ex puro timore pœnæ non posse ita fugi peccatum, ut nullum aliunde peccatum incurratur.* Hunc authorem, hunc ducem, in Gallia pauci, in Belgio quidam secuti sunt: de reliquo constat sibi hodie consensus Theologorum, Doctorum, Academiarum, in Italia, Hispaniâ, Germaniâ, Galliâ, orbe toto. Exaggerationem hanc (si hoc nomen meretur non dissimulata veritas) *eloquentiam* vocent illi & *torrentem eloquentiæ*, si torrentem Theologorum, assertum in Thesi, vindicavi ut oportuit; de quo judicem Lectorem non reformido.

§. 4

Cujusmodi quatuor viratum adversus hæc erexerit Author vindiciarum.

MEmor sit Lector duo quæpiam nos & asseruisse in Thesi, & verò comprobasse §. proximè superiori: 1. quidem viventibus, videntibusque Patribus, ac Theologis Trid. mirè accrevisse torrentem Theologorum nobiscum sentientium: alterum verò, illum denique torrentem involvisse Academias omnes, Doct. ac Theologos prope omnes. Videns adversarius, non esse spem sibi, paris authoritatis speciem saltem adornandi sententiæ suæ, præcipuè in eo est, ut in istam tam latè exundantem

Autho-

Authoritatem communis doctrinæ, adversum inducat rivum quemdam Theologorum, viventibus Patribus ac Theologis Tridentinis, contraria nobis sentientium: qui rivus, si aliquid nominis haberet seorsim fluens ne nominandus esset quidem in magnum flumen præcipitans, nomenque, & colorem, & saporem perdens. Id ipsum tamen quâ diligentiâ & accuratione præstiterit, inspiciamus.

Primo loco viros omnino quatuor producit Petrum è Soto, Franc. Richardotum, Franc: Sonnium, Fredericum Nauseam, qui & *Tridentino interfuerint & post illud scripserint* ut affirmat Thesi 7. Quid verò docuerunt illi viri quatuor? *cum Sacramento*, inquit, *requisiverunt contritionem perfectam*: bene habent hæc principia: excutiamus vero singulos.

Petrus à Soto, inquit, *jussu, & Authoritate Othonis Cardinalis, & Episcopi Augustani, novem annis post conditum decretum, scripsit eruditam instructionem Sacerdotum, in qua, lectione 8. disertissimè cum Sacramento requirit contritionem &c.*

Verum ut constat ex epistola Othonis ipsi libro præfixa, instructionem illam Petrus à Soto primùm quidem discipulis dictavit in scholâ, exceptamque ab his Otho Cardinalis, curavit edi in lucem Anno 1558. ipse verò Author Tridenti mortuus est nondum soluto Concilio. Quarè primò non est verum quòd novem annis post conditum decretum scripserit instructionem Sotus: expectabo deinde ut ostendatur, post conditum decretum dictatam fuisse discipulis instructionem.

Franciscus Richardotus, inquit, *redux ex Tridentino, 4. annis post absolutum Concilium, scripsit gallicam instructionem pro suis Pastoribus, in qua ad Sacramentalem pœnitentiam requirit veram & perfectam Contritionem.*

Verum Richardotus ad Concilium venit sub Pio IV. & quidem An. 1563. ut constat ex Historia Pallavicini, adeoque annis 10. & amplius, post conditum decretum. Illa verò Pastorum institutio vulgata est An. 1562. si credimus Bibliothecæ Belgicæ. Unde sequitur primò, nullam isti institutioni vindicari authoritatem ex eo quod condendo decreto interfuerit Richardotus, non enim interfuit. Sequitur secundò non primùm reducem ex Concilio scripsisse institutionem Richardotum: quam scilicet ediderit Anno 1562. hoc est, anno priùs quàm ad Concilium veniret. Imò probabilissimum est excusam fuisse institutionem illam ante annum 1562. extat enim in Bibliotheca nostra Bruxellensi, ut mihi ajunt, qui inde nuper venerunt, Flandrico Idiomate excusa Antverpiæ Anno 1562. Atqui non videtur dubitandum quin Gallicè prius, aut Latinè, quàm Flandricè excusa sit; quippe pro Pastoribus Atrebatensibus, quorum Episcopus erat Richardotus.

Denique perlegenti institutionem illam minimè erit obscurum, eam ibi solam improbari attritionem ex metu, quæ

tu, quæ habet adjunctam voluntatem peccandi: extolli contritionem perfectam, quæ & pars Sacramenti dicitur, Nihil horum nobis adversatur.

Franciscus Sonnius ut contex Author Vind: in Appendi. ad Quæst. Quodlib. ad Concilium missus est à Philippo II. unà cum Martino Rythovio, & Judoco Ravestein; videtur id excepisse ex elogio Sonnii in Fastis Lovan. ex quibus si id rectè acceperit, oportet Sonnium missum esse ad Concilium An. 1557. ut patebit inspicienti Elogium. At neque anno isto, neque annis quatuor ante, aut post annum istum, ullum Tridenti celebratum est Concilium.

Imo est qui sic apud me contendit, Sonnium in Concilio non fuisse. non enim ad Concilium missus est à Carolo V. cum & Valerius Andreas & passim cæteri, ipseque adeo Vindiciarum Author in Ap ad Quæst. Quod. testentur missum esse a Philippo II. & quidem Belgarum Principe, ut exprimit Valerius: atqui Belgarum Princeps creatus est Philipp. an. 1555. teste Spondano, & Fam. Strad. quo anno nullum erat Tridenti Concil. neque porro fuit usque ad ann. 1562. quo illud suscitavit Pius IV. Oportuisset ergo Sonnium à Philippo mitti ad concilium an. 1562. vel certe proxime sequenti, quo Concilium est finitum. Atqui non est tunc missus a Philippo: Sonnius enim, ut Spondanus narrat, creatus est Episcopus Silvæducensis an. 1561. adeoq; & Episcopus erat an. 1562. Atqui Episcopos ad Concilium non misit Philippus: sed neque in Catalogis Tridentinis inter Episcopos extat nomen Sonnii, extat verò Martini Rythovii Iprensis, Antonii Havetli Namurcensis, qui sub Pio IV. interfuerunt Concilio: liquet ergo quod intendebatur. Sic ille hactenus.

At neque illa Sonnii, quæ aliàs protulit Adversarius, ostendunt Sonnium ea fuisse ita, ut putarit necessariam in Sacramento contritionem perfectam: in tractatu de Sacramento Pænit. nusquam negat Attritionem sufficere in sacramento. Lib. demonst. tract. 9. c. 6. adversus hæreticos soli fidei tribuentes justificationem, adstruit necessitatem dilectionis, cujus scilicet munus sit ita justificare, quomodo illi volebant solam fidem, hoc est, sine Sacramenti virtute, adeoque extra Sacramentum: hoc passim cæteri solent, dogma istud hæreticum insectantes. Quin etiam de Sacramento promittit ibi Sonnius alibi se acturú. Quare quod ibidem dicit, ne dilectione quidem fieri remissionem peccati, *nisi accedat Sacramentum, modo Sacramentum non excludat vila necessitas*, manifestum est, hoc solum innuere, dilectionem esse inefficacem; si, cum potest, renuat Sacramentum suscipere qui peccavit.

Fredericus Nausea, inquit adversarius *Tridentino interfuit, & post illud scripsit Catechismum, quo doctrina Petri, à Soto*

Soto [illegible] : & tamen Nausea interfuerat Tridentino tempore reformationis decreti.

Verum 1. Fredericus Nausea, si fides Spondano, obiit an. 1552. hoc est prius annis undecim, quam absolveretur Concilium ; ergo non scripsit post Concilium Tridentinum. Consequentia videtur valde clara.

2. Conditum est decretum an. 1551. Catechismus Nauseæ extat apud nos, editus in lucem an. 1543. ergo ne quidem post conditum decretum scripsit Catechismum Nauseа.

3. Instructio Sacerdotum Petri à Soto primum exiit an. 1558. vel ut vult adversarius an. 1560. Catechismus Nauseæ an. 1543. Ergo doctrinam non [illegible] Nauseæ Petrus à Soto, quod subindicat ille.

Hæc ubi videmus in illo Quatuorviratu tam male sibi hærentia, pretiumne operæ faciam, si accuratius perquiram, quid illorum quisque senserit reipsa? aio neque Nauseam, neque Sonnium, neque Richardotum id omnino docuisse, quod vult adversarius, ac ne Petrum à Soto quidem, si sermo est de Sacramenti ipsius perfectione seu valore. Nausea verò contritionem, quam requirit, sic definit lib. 3. c. 47. *Dolor voluntarie assumptus pro peccatis, cum proposito, & intentione ea confitendi, & pro iis satisfaciendi, atque illa iterum non admittendi:* ubi mentio caritatis? cap. 49. aperit sex fontes unde petenda sit contritio: 1. memoriam peccatorum: 2. pudorem ex turpitudine peccati: 3. vilitatem peccati : 4. diem judicii &c. 5. jacturam bonorum, *& quem & quantum offenderit :* ubi fere exaggeret vitium ingrati animi: 6. spem triplicem : nusquam diserte exprimitur dilectio.

Attamen demus adversario id quod cupit, illos omnes *cum Sacramento requisivisse [illegible] perfectam*, an hoc ne ipse quidem eos probat Sed enim, *Rogero* inquit, *ut [illegible] temporе Trid. [illegible] doctrina Tridentina; vivebant Patres, vivebant Theologi, qui decretum [illegible], decretum reformatum quis obtrudit?* Sic ille existimat se vim argumenti mei assecutum, sed errat graviter: sic argumentatus sum, vivebant Patres, vivebant Theologi Tridentini, animadvertebant, videbantque serpere doctrinam illam *authoritate Concilii munitam* per Academias Europæ omnes longe lateque: [illegible] illorum testatus est, *[illegible] Concilii authoritate munitæ doctrinam &c.* ? hoc vero aio incredibile esse, viventibus decreti Authoribus, ita serpsisse doctrinam, *ipsa decreti authoritate munitam*, ut tandem Academias occuparit omnes Doctoresq; ac Theolog. afflarit tam universaliter, ut ostendi : simulque illi decreti Authores, conscii sibi non istud esse quod definitum voluerant, tacuerint, passi sint, toleraverint, & non saltem Theologi paulò inferiores ætate, qui illorum sensum callere-

callere poterant, contrà intenderint authoritatem ipsorum, cum à novis Theologis, ut vidimus, jactaretur, doctrina illa *in Concilio sess. 14. c. 4. declarata certissima sententia, super qua opinari jam non liceret: sine temeritate vel errore negari non posse: Expressè definita a Trid. Concors omnium sententia &c.* Hæc illa sunt quæ exaggerabat Thesis nostra, neque id supra, sed intra modum potius, ut ex dictis §. superiori intelligitur: his mihi paria pro se ostendant, vel asserere saltem audeant adversarii, ut jure adhibere videantur istud meum: vivebant Patres, vivebant Theologi &c.

§. 5.

Cujusmodi Suppetias sententiæ suæ convocet Author Vindiciarum.

PArum fidens viris quatuor, neque omnino suis, ut fatetur, neque illâ quam prædicabat, authoritate prædictis ut offensum efficeret is tamen consistere quidpiam aciei similes; imò, si placet, *e[illegible] vel ipsis formidolosæ attritionis [illegible] duabus formidolosiam*, & quidem [illegible] Tridentinis Patribus, & Theologis; facit, quod assolet tempore duce, suppetias implorat undique, [illegible] ascribit etiam invitos.

Primum quidem nobis adversos stare jubet Dom. Sotum, Cordubam, Alphonsum Vegam (Andream [illegible] dicere) nobilitatos in Concilio Theologos. Quid ita, illi adversentur nobis? docuerunt, teste T[illegible], existimasse à contritione opus esse: quid tum postea? an id quod est totum controversiæ caput, & arx summa causæ, Attritionem expertem [illegible] amicitiæ negarunt illi [illegible] habere in sacramento? Detrahendum hoc loco est error animis indoctorum, si qui existimant, ita genus hoc Authorum judicasse necessariam existimationem Contritionis perfectæ, ut sine illa putarint, non posse omnino existere justificationem ope Attritionis: imò vide, quam sint nobiscum illi consentientes: negant justificari in sacramento eum, qui cum habeat persuasum obligari se, ut enitatur ad contritionem, donec sibi videatur eam attigisse, audeat sacramentum suscipere, sciens se non nisi attritum esse, de hac re neque nobis est dubium: peccat enim sacramentum sic suscipiens. Affirmant illi eum justificari sub attritione in Sacramento, qui existimat se contritum esse, cum re ipsa non sit. affirmamus & nos. Non dubitant illi, si forte paucos excipias, quin justificetur in sacramento, qui attritus est solum, & non ignorat se solum esse attritum; ita bonâ fide agit, vel ignorans obligari se, vel existimans non obligari, ut [illegible] surgat: idem vero neque nos dubitamus.

bus. Porro hoc tribuere Authores illos attritioni, si adsit bona fides suscipientis Sacramentum, possum ex ipsorum scriptis, atque imprimis Navarri, Coronæ, Cordubæ &c. ostendere luculenter.

Post hæc ergo quid istud est, in quo à cæteris dissentiunt Authores illi? unum hoc: censent mandato speciali obligari pœnitentem, ut saltem conetur assurgere ad Contritionem, tum verò justificandum, etsi re ipsa eam non attingat; alii contra negant illi quidem extare ejusmodi mandatum, imò & ipsi summis laudibus extollunt præclarum conatum, ad hunc pœnitentes hortantur omnibus viribus, publicè, privatim, scriptis libris quibus abundant bibliothecæ, inculcant, instrepunt omnium auribus, atque animis, nihil posse hominem in [illegible] vitâ moliri sublimius, ac divinius Caritate; in hâc unâ [illegible] omnem hominis facultatem ac spiritum par esse, ac oportere. Hortantur & inculcant autem? gestit mihi, fateor, hoc loco stylus excurrere longius, & exarare quiddam acumen; sed moderari & jubeor, & volo; etsi difficile est: quam possem præclarè retundere istud, quod mihi ajunt, & jactatum è sublimi loco, & usurpatum in circulis, *hujus Caritatis!* monstrosum genus calumniæ diluendum relinquatur rebus ipsis, quibus comprobanda est Caritas; imò immanis accusatio, & humano tribunali major causâ, transcribatur judicanda supremo *ac justo judici cordium*.

Nos minora persequentes concludamus ex dictis, genus illud scriptorum faventium necessitati Contritionis existimatæ, dissidere à plerisque, dissidio prorsus extraneo controversiæ hodiernæ, actum voluntatis haud alium requirens, ac cæteri requirunt; imò ad usum ipsum, seu praxim, modicum, aut nihil momenti adferre dissidium; seu sacerdotem spectes absolventem, seu pœnitentem: illi pœnitentibus instant mandato, ut assurgere conentur ad Contritionem perfectam: alii suadendo hortandoque stimulant eòdem nihilo segnius. Jam verò is qui peccavit, vel existimat sibi enitendum esse ad Contritionem, vel existimat non esse, aut id ignorat: si prius, neque enititur tamen; consentiunt omnes non absolvi: si posterius, consentiunt absolvi; si modo attritus sit. Nihil ergo magnopere ad usum ipsum illa dissensio.

Hactenus Author Vindiciarum ex Tridentinis Patribus, & Theologis septem omnino produxit: quatuor quidem, qui contritionem perfectam videbantur asseruisse necessariam in sacramento: tres vero qui requisivisse saltem Contritionem existimatam: quare ut exsurgeret tandem *ex scriptoribus qui Tridentino interfuerunt non exiguus numerus, sed acies vel ipsis formidolosa Attritionis vindicibus formido*[illegible], visum est allegere Judoc: Ravesteyn,

Corn. Jansenium, Joan. Hesselium, Jacobum Payvan, Martinum Rythovium, Ruardum Tapperum, *qui attritionis formidolosæ sufficientiam negaverint*. Hæc est illa acies, quam prædicas formidolosam: singulos videamus.

Primum quidem Judoco Ravesteyn injuriam fieri, dum nobis adversus stare cogitur, ostensum est pridem lib. contra Quæst. Quodlib. Unum affirmavit Ravesteinus in Apologia pro Concilio Trid. *scripturas generales, quæ promittunt omni credenti salutem*, accipiendas esse de fide, quæ format contritionem perfectam: quis hoc neget? cum certum sit Attritionem non parere salutem *generaliter*, sed solum in sacramento. At nihil ibi de sacramento author ille: ubi verò de sacramento loquitur, modoque justificationis per sacramentum, ut pag. 277. nihil de dilectione commeminit. Alibi de timore Dei, observantiam mandatorum, ac propositum observandi mandata, non obscure interpretatur; quod familiare est illis Authoribus, qui adversus Kemnitium, & similes pestes variis operibus suis, ac fiducia [illegible], decertarunt; videmusque usurpari Jacobo Payvæ adversus Kemnitium, Andreæ Vega adversus Melanchthonem dimicanti, aliisque hujus ætatis scriptoribus.]

Cornelius Jansenius (gandavensis Episcopus) ad Concilium venit annis multis a condito decreto sess. 14. ut constat ex Histor. Pallavicini: idem ille vim ac sufficientiam Attritionis formidolosæ nequaquam negavit, ut demonstratum est jam pridem à R. P. Max. Le Dent.

Joannes Hesselius & ipse ad Concilium venit unà cum Jansenio, jam pridem condito Decreto, ut constat ex historia Pallavicini: sed ubi eam vim Attritioni negavit Hesselius? in iis manu scriptis, quæ discipulis dictavit, si credimus authori Quæst. Quodlib. Nos dictata non legimus. Hoc mihi constat Hesselium timori vim adscribere excludendi voluntatem peccandi: legatur ejus Commentarius [illegible]. Quid plura? mirum mihi accidit Joannem Hesselium, ut Authorem [illegible], in hac controversia produci ab eo, qui tam altum silet de Michaele Bajo, illo [illegible] animi volui dicere [illegible] male ominato vindice [illegible] & ipse Concilium cum Hesselio interfuit. Estne obscurum quid cum Bajo contraxerit Hesselius? [illegible] historia Enim: Pallavicini lib. 15. cap. 7. ubi eidem anno [illegible], quæ malorum semina jecerint, quas contentiones excitarint, quas curas, metusque abstulerint Patribus Tridentinis, summoque Pontifici, graphice exponit Historicus. Invenies ibidem de ambobus Ruardi Tapperi triste augurium, quod non [illegible], ne [illegible] lector cogatur. Etiam historiæ Trid. cap. 7. l. 21. legatur:

agatur: tandem nimirum post aliquot annorum graves deliberationes agente Granvellano, missi ambo sunt ad Concilium à Gubernatrice, *ut illi absentiâ à Belgio, ubi fervebat contentio, simulque communicatione cum doctis, gravibusque in Synodo hominibus, deferverscerent animis, traherenturque ad communes sensus.* Hæc ad authoritatem Hessellii occurrebant in hist. Trid. Fecit præmatura viri mors anno 1566. ut constitutionem Pii V. & Gregorii XIII non viderit, neque interfuerit rebus Lovanii gestis 12 Kal. Aprilis, horâ ante meridiem decimâ Anno 1580. quibus factum est, ut alterius nomen Doctoris cum Hessellio consentientis, apud posteros esset celebrius.

Jacob. Payva ad Concilium venit non nisi sub Pio IV. ut intelligo ex Hist. Pallavicini, adeoque annis ut minimum decem post conditum decretum: [illegible] neque Payvæ [illegible] adversus Kemnitium quidquam invenio expressum, quod Attritionis formidolosæ sufficientiam negarit. Quid autem intelligat nomine Caritatis explicat minimè obscurè lib. 5. [illegible] *bitari* [illegible] *te Deum* [illegible] *contaminat?* [illegible] *maximè* [illegible] *legis sexta religiose conservant,* [illegible] *indicat, magnum* [illegible] *sanctè* [illegible] *que ab iis servant, qui nullum crimen, quod mortale est, admittit.* alia miscet alibi his consentanea.

Martinus Rythovius ad concilium missus est jam Episc. Iprensis, & quidem post conditum decretum annis multis, ut constat ex hist. Pallavicini: neque Bib. Belg. neq; Fasti Acad. neq; alii, quod comperire potuerim, notarunt bis venisse ad Concilium, quarè ut manuscripta illa, quæ discipulis dictavit, aliquid authoritatis à Concilio habeant, ostendi mihi volo, bis eò esse profectum: neque enim illa dictavit Episcopus à Concilio redux: sed neque illa, quæ ex iisdem profert adversarius in app. ad Quæst. Quodl. habent quiddam communi doctrinæ adversum, ut ostensum est pridem adversus Quæst. Quodlib.

Ruardum denique Tapperum nobis locant adversum, quid est tandem nominibus pugnare, si hoc non est? Ruardum à nobis stare ostensum pridem ita est à R. P. Max: Le Dent, ut res manibus tentari possit: neque invenit Author Xenii quod cavaretur, nisi ex Melchioris Cani sententia locutum esse Tapperum: neque id alio argumento, nisi quod verba quædam adhibeat, quæ et Canus adhibet. Procul hinc offuciæ.

Hæc est illa acies, quam *Formidolosus* nobis credidit fore adversam: veritus tamen ne parum esset formidini, miscet quinque Theologos, qui ante [illegible] objectionem decreti in ipsa Concilii sententiam dixerunt. Propositum erat Theologos exhibere Concilio ipso, aut saltem decreto posteriores; ferre opem jubentur priores illi quinque: ad hæc indubita-

rum ipsi est, nobis adversari propriè Theologos illos quinque, idque more suo facit ut si quis Author vocem modo amoris, aut dilectionis adhibuerit, suum esse exclamet. Vide Lector quæ in Theologos quinque adnoto paucis Thesi 17. vide etiam §. proximo d'cenda in sententiam Lainii, qui illorum quinque unus fuit.

Porro animadvertens parum à se actum, nisi torrenti Theologorum Concilio Tridentino posteriorum, involventi denique Academias omnes orbis Christiani, torrentem objiceret: primum quidem colligit ultimas reliquias Theologorum, quos torrens ille noster non involverit; quippe qui post Tridentinum affirmarint opus esse Contritione existimatâ: pauci videbantur quatuor, Navarrus, De Graffiis, Corona, Ludovicus Carbo (qui si ita docuerint, ut vult ille, amici nobis sunt, ut ostendi in principio [illegible].) addit & Victoriam, ut essent quinque. Verum vis quidem hercule hæc est nimia: quis durare possit, ubi sic vincitur? Franciscus Victoria, ut habet Bib: Ordinis Prędic: diem suum obiit 12. aug. 1546. hoc est non solum annis multis ante sess. 14. sed & mensibus aliquot ante sess. 6. & objicere jubetur sese torrenti qui vires sumpserit ex sess. 14. Quiescant p[illegible] manes.

Sed en *torrentem torrenti oppositum*: docuere è nobis quidam (publica scriptione, quod sciam nemo) fidem latè dictam satis momenti habere ad salutem, quod ceteri Theologi negant. Quid ni & hoc objecit, docuisse quosdam è nobis, cælos ab intelligentiis non moveri, contra quam vulgò solent Theologi, ac Philosophi? nihil, inquies, ad usum vitæ, salutisque nostræ negotium, quæstio hæc: at ne illa quidem. At etiam quo pacto id docuere è nobis quidam? ut verisimilius: saltem spectatá ratione: ut non repugnans scripturis sacris: ut etiam consentaneum [illegible] Patrum quorundam &c. [illegible] re totâ, non opinionem, quâ [illegible] mus assentiri [illegible] disputantes, prompti cedere si quid melius [illegible] simus; sed sententiam, si [illegible], eam [illegible], quæ fuit [illegible] ris Thesibus [illegible] non sunt ad salutem scitu necessaria hæc omnia, *[illegible]*, *Crux [illegible]* [illegible] In quâ [illegible] Augustino mihi est difficile, [illegible] S. Prospero, estque hodie omnibus. Quid plura? jungamus dextras, cedamus, [illegible] que torrenti: me quidem, si [illegible] [illegible], nihil est omnium, quod in Theologiâ cruciet minus, quam quæstio illa.

An

§. 6.

An communi doctrinæ de Attritione, contraria docuerint S. P. N. Ignatius, Claudius Jaius, Jacobus Lainius.

REquirebam jam dudum totis vindiciis venerandum mihi nomen S. P. N. Ignatii [illegible] in tot nominibus appareret nusquam hoc quoque nomen [illegible] Authori vindiciarum nomen esse carum. Hoc in Quæst. Quodlib. hoc in Apologiâ pro Xenio, hoc alibi adhibere non dubitavit, non adhiberet autem in hâc authoritatum [illegible] tam universali? dum inquiro, dum vestigo, tandem sese offert [illegible], loco [illegible] honestissimo, in ipsâ conclusione vindiciarum, Claud. Jayum inter, & Jacobum Lainium, cares sibi [illegible] S. Ignatium. *Lucet veritas, ardet Caritas; quis ab hujus ardore, quis ab illius splendore se abscondat? &c. ardet Caritas quam Claudius Jayus Societ. Jesu Theologus, S. Patris Ignatii Doctrinæ [illegible], in Trid. sess. 6. cap. 6. cum Sacramento necessariam [illegible]. Ardet Caritas quam [illegible] Ignatii discipulus Jacob. Lainez sess. 14. Trid. in Sacramento necessariam esse generose propugnavit, & erudite defendit &c.* Delectat me, fateor, tota ista Conclusio: unde & libenter partem aliquam delibo identidem. Sed de re ipsâ videamus.

Claudius Jayus ex illis est Theologis unus, de quibus est mentio [illegible] Thesi 4. qui decreto sess. 6 inserta [illegible] voluerunt mentionem dilectionis: ut ergo intelligas non esse adversatum communi doctrinæ de Attritione, perlegere quæ dixi Thesi 3. & 4. disceptabatur pœnitentia non Sacramentalis.

At vero Jacob. Lainium sess. 14. *Caritatem in Sacramento necessariam esse generose propugnavit & erudite defendit:* [illegible] cum hac audiv[illegible] Jacobi Lainii orationem [illegible] pro necessitate Caritatis in Sacramento, [illegible], quibus [illegible] attonitos, [illegible] concilii Patres: audi[illegible] vero id omne quod de Lainio ad hanc controversiam pertinens commeminit Pallavicinus lib. 12. cap. 10. *Jacobus Lainius, qui primus [illegible] Theologus [illegible] nec ullam partem [illegible] (ut [illegible] duas [illegible] esse* partes Pœnitentiæ terrorem & fidem) *dixit quod ad Sacramentum requireretur pœnitentia, timor, dilectio, [illegible], absolutio.* Hæc est illa *propugnatio generosa, defensio erudita* doctrinæ nobis adversæ.

Scio equidem, quod nescio an illi didicerint, summi animi, [illegible] Oratorem, parisque eruditionis

Theologum Lainium sub Paulo III. Bononiæ ad tres omnino horas auditum à Patribus, cum de Sacramento Pœnitentiæ [illegible] pari eruditione, & content[illegible], [illegible] perfidiam frangeret: credo [illegible] fuisse sub dissimulem tunc, cum Tridenti sub Julio III. [illegible] memoratam hæresim, de duobus solum partibus [illegible] attamen, quod sperabat Pallavicinus p[illegible] ad [illegible] tionem [illegible] de necessitate Caritatis in sacramento, hoc unum [illegible] *Jacobus Lainius dixit quod ad sacramentum requiruntur, Pœnitentia, [illegible], dilectio, contritio, absolutio.* Hic [illegible] spirat Lainii pectoris generosus ardor, [illegible] eruditionem omnino propugnatur illa doctrina pro qua hodie decertant Adversarii nostri [illegible] quod aiunt de *propugnatione* [illegible] etiam definitionem eruditam: quamquam difficile est: quid enim sibi vult *pœnitentia* ante *timorem, dilectionem, contritionem*? quid [illegible] requiritur *timor*? quid vult [illegible] a *pœnitentia* intervallo [illegible]? quid *absolutio* proxime *contritionem*? ubi *confessio*? ubi etiam *satisfactio*? vereor sane ne Lainii [illegible] male sit mutilata à Typographis: sed hæc mittamus.

[illegible] Lainii sententia [illegible] nullam [illegible] significationem [illegible] doctrinæ, quam hodie tuentur [illegible] requisivit *dilectionem* [illegible] Dei propter se? efficacem? [illegible] [illegible] cipit: nullane est dilectio, nisi Dei propter se? nisi efficax &c? nullane est dilectio spei? atqui de hac testatur expertus ipse, regius vates, quam DILECTA *tabernacula tua Domine* &c. DILEXI *decorem domus tuæ* &c. illa eadem languentem Augustinum med: cap. 24. & alibi est videre: nullane est dilectio, & *Caritas obedientiæ*? Caritatem obedientiæ agnovit Gregor: homil: 2 [illegible] nullane est dilectio, [illegible] de acceptis beneficiis? agnovit S. Ignatius [illegible], quo [illegible] nos [illegible] Quod ego dilectionis [illegible] [illegible] complexus [illegible] Augustinus lib. [illegible] de Trin. cap. 10. *quid est dilectio, vel caritas,* [illegible] *laudat, & prædicat,* [illegible] Cum tam longè lateque se [illegible] nomen dilectio, haud [illegible] dixi [illegible], [illegible] illud [illegible] bis adversetur.

Audiamus post hæc [illegible] S. Ignatii constitutionis, quæ nobis [illegible] solet Author vindi[illegible] Parte 3 Constit. c. 1. § 26. [illegible] *Legislator* [illegible] *habere* [illegible] *studeant, non solum circa* [illegible], [illegible] *res omnes* [illegible], *idemque in* [illegible], *&* [illegible] *propter* [illegible], *&* [illegible] *beneficia* [illegible], *quam ob* [illegible] *tam etiam privari debeant &c.*

Poteram

Poteram sanè supersedere hoc loco; quilibet enim per se videt, qui aliquid modò videt, prorsus abs re, quæ hodie controvertitur, ingeri nobis constitutionem illam [illegible] consilio, credo, P. Maximiliani Le Dent locum illum tetigit [illegible] quamquam ille [illegible] tam [illegible], quam [illegible] quia tamen hæc dissimulantes [illegible] cessant, nec cessabunt [illegible] quia etiam res est [illegible] probationis speciem quamdam [illegible] quasi non [illegible] [illegible] tutionis, ac [illegible] (quæ nobis est inclusa intimis medullis) ea [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible], ipsique [illegible] S. Ignatii [illegible] [illegible] paulò [illegible] [illegible] intentari [illegible] illam, qua [illegible] velint adversarii nos.

Collocemus [illegible] ipsam; unde illi videntur [illegible] argumentaturos. S. Ignatius hanc legem nobis scripsit [illegible] *habere intentionem [illegible] particulares id spectantes ut placeant divinæ bonitati propter seipsam, & propter Charitatē, & eximia beneficia quibus prævenit nos* &c. Suscipio, amplector toto pectore sanctissimam legem cui ut obtemperem, ecce hæc ipsa per divinam gratiam conor, & confido me scribere ut placeam *divinæ bonitati propter seipsam* &c. Collocavi Adversariis argumenti sedem optatam: exspecto igitur, ut argumententur: nam adhuc nihil argumentantur ex loco illo. Auctor vindiciarum [illegible] facit [illegible] doctrinæ S. Ignatii: Author Quæsti [illegible] plus facit [illegible] verba ipsa S. Ignatii, [illegible] AMEN AMEN, & [illegible] abrumpit. Author Apologiæ pro Xenio præfigit Apoo, [illegible] eadem S. Ignatii, [illegible] *O Ignatio [illegible] de [illegible] monium* &c. contendit [illegible] S. Ignatii [illegible], quo Matth. 6. dicitur [illegible] Allegare [illegible], & conclusio [illegible] ex [illegible], & Auctoritate S. Ignatii [illegible] [illegible] [illegible] S. Augustino, & Drexelio, [illegible] ab eo [illegible] ex Authoritate S. Ignatii quid concludant. [illegible] frustra [illegible] præter verba S. Ignatii [illegible] nihil: nisi repentinum AMEN AMEN, & exclamationem *O Ignatio dignum* &c.

Conjecturis ergo agendum, ut vestigem quid conclusum [illegible] conjectura mihi verior videtur, voluisse concludere hoc pacto: *Voluit S. Ignatius filios suos in [illegible] omnibus particularibus id spectare, ut placeant divinæ Bonitati propter seipsam* &c. [illegible] *S. Ignatius pœnitentiæ* [illegible]

facramento amorem Dei benevolum &c. hoc judicasse S. Ignatium contendit Author vindiciarum Thesis sua postrema; idque haud dubium, quin eo argumento, quod propoiui: sed heus vis [illegible] ergo volui & hæc argumentatio, *[illegible] S. Ignatius nos in [illegible] omnibus [illegible], ut placeant divinæ Bonitati &c. ergo sacerdotes absolventi judicaverunt necessarium esse amorem Dei benevolum.*

[illegible] placeat hæc quoque argumentatio, voluerunt [illegible] Conditores Constitutionum Ordinis Eremit. S. Augustini, *ut semel ad minus in [illegible] quilibet Frater, cujuscumque gradus, vel conditionis sit, teneatur delicta confiteri in Capitulo, in Choro, vel in Sacristia, vel denique in aliquo publico & decenti loco .... utroque genuflexo, junctisque manibus*, & quæ alia ad omnem sensum pietatis aptissima lego in illis sanctis Constitutionibus: ergo judicarunt illi [illegible] Conditores, hæc omnia esse Pœnitentibus in Sacramento necessaria. Aut nugari aut hallucinari me dicas si sic argumenter: quid illos censes, qui similiter [illegible]?

At inquies, aliunde constat neque absolventi amorem, neque certam pænitentibus compositionem externam esse necessariam: aio & ego aliunde [illegible] probari, ne Pœnitentibus quidem esse necessarium amorem, quem [illegible] [illegible]. [illegible] illi hoc aliunde probari, imo dicunt, quod probatum à se esse aiunt: videsne ergo redeundum denique esse ad caput totius causæ, relicta que Authoritate S. Ignatii, aliis armis certandum de necessitate amoris in Sacramento?

Sed verò, voluit S. Ignatius suos omnes habere rectam intentionem etiam circa res particulares: *ergo [illegible]* inquit Author Quæst. Quodlib. *[illegible] confessione peccatorum.* Intelligo; sed expecto ut concludat, quod ille [illegible] nunquam: apparet tamen prurigo ad conclusionem hanc: *ergo [illegible] S. Ignatius suos habere [illegible] [illegible] confessione peccatorum.* Rem magnam, superi, ac doctrinæ [illegible] imo vero [illegible] de Patriarcha nostro: voluit ille suos non rectam utcumque, sed rectam [illegible] intentionem habere, *ut placeant divinæ bonitati propter seipsam* [illegible], inquies, [illegible] in confessione peccatorum: [illegible] vero an id dubium est tibi? ita voluit legislator noster; quippe *etiam in [illegible] omnes particulares*: ita nos conamur sedulò, etiam in confessione peccatorum; ne dubitatira nostros Tyrones instruimus, ut non solum [illegible] atque [illegible] in confessione peccatorum, amare Deum [illegible], sed etiam, [illegible] Sacerdoti peccata, utantur laudatissimâ formula, [illegible] [illegible] valde expedit, [illegible] de his [illegible] peccatis, ex sincero Dei amore quod [illegible] in confessione in ea formula, quam præscribunt Constitutiones Ordinis Eremit. S. Augustini, de re tamen

ipsa usuque tam caudabili non dubito.

At enim illi curiosi parum investigavere mentem altissimam S. Ignatii: voluit hic suos, non utcumque rectam, aut eximiè rectam in rebus omnibus, sed sublimem quamdam habere intentionem; voluit, inquam, suos non solum in rebus omnibus hoc spectare, *ut placeant divinæ bonitati propter seipsam*, sed etiam *ut in omnibus quærant Deum, exuentes se, quantum fieri potest, amore omnium creaturarum, ut affectum universum in ipsarum Creatorem conferant* &c. voluit suos *omnino & non ex parte abhorrere ab omnibus quæ mundus amat, & amplectitur, & admittere, & concupiscere totis viribus, quidquid Christus Dominus noster amavit, & amplexus est*, & quidem hæc tam sublimia, *in omnibus quoad fieri poterit, divina gratia aspirante.* Itane verò in omnibus? inferant illi: ergo etiam in confessione peccatorum: quis dubitat? inferant rursus: ergo judicavit S. Ignatius illam animi perfectionem admirabilem, & paucis mortalibus accessam, ad quam contendere suos jussit, esse præparationem Pænitentibus necessariam ad fructum Sacramenti percipiendum: ad hæc quis non rideat hominum urbanorum?

Nihil his cedet Author Apologiæ pro Xenio: contendet *verbis S. Ignatii contineri præceptum:* quod verò istud præceptum? divinum? an humanum S. Ignatii? quod ad posterius attinet: unâ constitutionum suarum sanxit ipse Ignatius, *nullas Constitutiones posse obligationem ad peccatum mortale, vel veniale inducere:* sed demus voluisse obligare suorum conscientias, & quidem graviter. hinccine conficies Pænitentibus universè necessariam esse in Sacramento amorem benevolum, aut ita existimasse S. Ignatium? quid ad eos omnes, qui S. Ignatii institutum non sequuntur, Constitutiones S. Ignatii? ne hoc quidem conficies, iis qui S. Ignatio nomen dederunt, absolutè necessarium fore amorem illum: illis sufficeret contritio existimata, ut consideranti patebit.

Imo hoc potius velle dicas Authorem Apologiæ, verbis S Ignatii contineri præceptum divinum: probat enim illis præceptum contineri ex Matth. 6. *Lucerna corporis tui est oculus tuus si oculus tuus fuerit simplex &c.* Advertat Lector, quo operæ pretio toties ille nobis cecinerit Constitutionem Ignatianam: en denique probat illâ contineri præceptum; haud satis comperi an divinum an humanum, probat, inquam, quia *lucerna corporis tui est oculus tuus &c.* Si de humano præcepto locutus est, imbellis est probatio, ut per se patet: tum verò, ut maximè sit nervosa, ne hoc quidem efficit, quod vult, ut pœnitentibus absolutè sit necessaria dilectio. Si de Divino præcepto probatum voluit, manifestum fit, nullo operæ pretio, toties inculcatam esse constitutionem S. Patris Nostri; ubi denique valere jussâ constitutione, ex Euangelio,

Augustino, Drexelio, qui ibidem subvenire jubentur, probanda est obligatio (& quidem gravis, ut ad rem satis pertineat) rectæ intentionis, in rebus omnibus placendi divinæ Bonitati propter se ipsam: ad quam rem probandam nihil penitus momenti affert Ignatiana Constitutio; quod est evidens consideranti ejus verba, quæ suprà descripsi.

Hæc ego reputans mecum, cœpi sanè suspicari virum imprimis perspicacem ex Constitutione S. Ignatii nihil horum voluisse conclusum, quæ ostendi concludi non posse: quid enim ille id cogitaret tam nullâ spe? quare, cum neque aliud esse possit, quod concludere voluerit, suspicor nihil voluisse concludere. Quid ergo toties ingessit Constitutionem illam? non habeo satis exploratum: nisi fortasse voluit exhortari, atque animare nos ad Caritatem illam sublimem, ad quam nos vocavit pridem S. Ignatius. Hoc mihi facit verisimile illa repetitio AMEN AMEN, hoc est, *fiat fiat*, quam, aliud nihil concludens, subnexuit verbis S. Ignatii in Quæst. Quodlib. At, inquies, Importune exhortatus sit inter disputandum: Ego verò censeo nullum esse importunum aut tempus, aut locum exhortandi, invitandi, stimulandi ad amandum Deum in rebus omnibus, omnes homines, doctos, indoctos, pios, impios, amantes, non amantes: quando etiam importunus esset locus hujus, censeo Caritatem esse rem tanti pretii ut ejus gratiâ sit faciendum, quod Timotheo mandavit Apostolus, *Prædica verbum, insta, opportunè, importune*: Quare nec indignamur, nec erubescimus, sed magnas agimus gratias viro nostri studioso, qui ad amandum Deum nos videatur exhortatus: spero quidem currentibus addidisse stimulum: sed nimirùm hîc omnino valet, illud: *si stas, ingredere: si ingrederis, curre: si curris, vola*. Dabimus ergo operam, ut non sit frustra exhortatus: & quoniam omnis Caritas & Divina, & humana nos monet, ne abscondamus ea remedia, quæ miseris hominibus ad salutem obtulit Dei Misericordia; nos verò ejusmodi remedium judicamus esse Attritionem in Sacramento, etiam expertem amoris amicitiæ, pergemus sedulò primum quidem hortari omnibus viribus, ut ad Caritatem assurgere conentur pœnitentes; & quidem Caritatem perfectissimam; tum verò & profiteri & ostendere, illam, quam dixi, Attritionem sufficere in Sacramento; ne id quod usu venisse didicimus non paucis, etiam piis & Caritatis exercitio impense deditis, persuasi Fideles, præparationem Sacramento necessariam esse dilectionem Dei benevolam, efficacem, & quidem super omnia, perterriti difficultate rei arduæ, defugiunt salutare Tribunal, procrastinant in tempus longum, & post omnia [illegible] semper minus apti, seu præparati.

Postremò, sunt qui metuant, ne Author vindiciarum, uti necessitatem Caritatis in Sacramento, quam tuetur, interpretatur Caritatem, & defensionem illius necessitatis, defensionem Caritatis; sic libertatem Caritatis in Sacramento, quam nos tuemur, interpretetur quiddam Caritati inimicum, & defensionem illius libertatis, defensionem inimicam Caritati. Hoc illi metuebant, ne vergeret illa Conclusio Xenii, verbis Augustini: *Hæc dixi Fratres &c. si enim Caritas nulla est in vobis, nihil diximus*, suspicantur iidem inculcationem illam Constitutionis Ignatianæ ad supremum Caritatis fastigium nos vocantis, habuisse exprobrationis quiddam; cum ex eâ nihil ipse concluserit usspiam, & manifestum sit nihil posse concludi, quod ad controversiam spectet. Ego quod ad me attinet, hujusmodi timori, ac suspicioni de viro spectatissimæ virtutis, numquam præbui aditum in animum meum: est illa fuitque aliorum quorundam plena fraudis techna, tam imbellis apud peritos, quam potens calumniatrix apud imperitos. adversus quam si agendum sit, aliæ tandem & versandæ utcunque & conferendæ sint historiæ, quiescere jussâ Tridentinâ, & defensio petenda ex eo fonte, quem aperuit Gregorius Homil 30. in Euang. *Probatio dilectionis exhibitio est operis:* sed nihil tanti est: illos ulciscetur calumnia sua.

§. 7.

Sensus Emin: Card: Pallavicini de communi Theologorum doctrinâ in controversiâ Attritionis.

Eminen. Cardinalem certasse pro necessitate Attritionis dilectricis, palam est ex ejus scriptis, intelligiturque ex ipsa historia Tridentina: neque illa omnia sensisse de Attritione, quæ sentit hodie pars nobis adversa, neque ex eodem, quo illi hauserunt fonte, petiisse doctrinam suâ, liquet ex iis quæ per transennam adnotavi Thes. 9. Quam verò judicaric non contemnendam, quam tolerandam doctrinam huic contrariam exquire, obsecro, Lector, ex RR. DD. Pastoribus Gandavensibus. Dissimulabunt illi quidem fortasse, sed non ignorant: roga igitur tibi exhiberi epistolam, quam dignatus est ipsis scribere Emin. Cardinalis 14. Augus. 1662. nisi tecum fortasse illi te ad præfationem libelli, cui est Titulus, *Oordeel vand: Doctoren &c.*

Ast ibi solam invenies expressam Epistolæ partem priorem: si es curiosus, quære quid ita visum fuerit RR. Dominis supprimere partem epistolę posteriorem. Nihil judicabo temere: neque tamen fraudabo lectorem reliquâ epistolâ, quam accepi Româ

 descriptam

deſcriptam ſummâ fide ex ipſo authographo, ipſius Cardinalis manu conſcripto: ille vero ea, quæ jam ſunt vulgata typis Gandenſibus, ſic perſequitur, abſolvitque.

„Numquam tamen mihi animus „fuit ullam notam inurere ſenten„tiæ inficianti, quæ haud quaquam „infirmis nititur fundamentis, & „frequentiori catholicorum Docto„rum calculo probatur. Neque ali„ter viſum puto inclytæ Lovani„enſi Academiæ, cujus judicium ad „me remittitis: ita enim noſtrę poſi„tioni adſtipulatur, ut neque eam „certam dicat, neque adverſæ cenſu„ram inferat. Quocirca vos amantiſ„ſimè cohortor, ut Caritatis, quam „adeò expertis, minimè obliti, ita „veſtra tueamini, ut ne aliena, ſi pro„babilia ſint, ſi piorum ac ſapien„tum ſuffragiis fulta, ſi denique Se„dis Apoſtolicæ, cujus eſt de Theo„logicis ſententiis judicare, ſcientiâ „& permiſſu in praxi recepta, coar„guere certetis. Id enim non tam „pietati, & zelo, quam æmulatio„ni, & contentionis ſtudio jure tri„bueretur. Hęc habui, quę veſtris „litteris ſincero, & amanti animo „reſponderem, ſimulque omnem „vobis meam opem, perpetuamque „amicitiam impensè offero. Romę „die 14. Auguſti 1662.

Accipe etiam veritatis amator animadverſionem in epiſtolę partem priorem, quam ad me Româ 27. Jul. 1669. dedit R. P. Martinus de Eſparza, quondam Emin. Card. Pallavicini in Romano Gymnaſio Collega, hodieque æſtimatiſſimus in Urbe Theologus, ſcriptis etiam in omnem Theologiam libris clariſſimus, cui viro libenter debeo, ſi quid fari poſſim quod Theologiam redoleat: porro ſic animadvertit.

„Quod Cardinalis affirmat ali„quos præclaros ſcriptores Societa„tis tenuiſſe ejus ſententiam de At„tritione dilectrice Dei, eandemque „tradidiſſe ante & poſt ipſum, alium „atque alium Theologiæ præcepto„rem in hoc eodem gymnaſio Col„legii Romani, dicit id quidem bo„nâ fide, & credens reverà ita eſſe, „de quo mihi certò ſpecialiter con„ſtat, uti conſtat omnibus, qui cum „eo egere umquam, de perpetua, ac „inviolata ejuſdem ſynceritate in „dicendo, & agendo: cæterùm di„cit id deceptus æquivocatione non „parvi momenti, in quam incidunt „non pauci circa iſtam controver„ſiam de Attritione dilectrice Dei. Mox verò pluribus explicatam æquivocationem ſic deinde in pauca „colligit „Arripuit Cardinalis pro „Attritione formaliter, & explicitè „dilectrice Dei, & habente pro par„tiali ſuo motivo formali ac imme„diato, ſummam ac infinitam ejus „bonitatem ſecundum ſe, arripuit „inquam eos, qui in eadem Attri„tione, præciſe, ut eſt adhuc lauda„bilis, ac virtuoſus, & ſupernatura„lis, expreſſerunt aliquanto, ſeu di-

„ſtinctiùs,

„ stinctius, seu efficacius participa-
„ tionem Caritatis universaliter
„ communem omni virtuti inferiori
„ per subordinationem finium inter-
„ mediorum ad finem ultimum, &
„ prosecutionis illorum ad prosecu-
„ tionem hujus &c„ Illam verò participationem Caritatis, quæ non habeat pro partiali suo motivo formali divinam bonitatem, illustrare idem vit solet illa D. Thomæ sententia in 3.d.26.quæst.2.a.2. ad 3. *omnes aliæ virtutes participant aliquid à Caritate, scilicet desiderium summi boni, propter quod operantur:* atque hac quidem æqui-o- catione deceptum fuisse in epistolâ Cardinalem de illis præclaris scriptoribus, binisque in Rom: Collegio Theologiæ Præceptoribus dissimulandum non fuit.

§ 8.

De Strategemate adversus Emin: Card. Toletum

STrategema scholasticum spectastis Lovanienses Academici, quotquot interfuistis in disputatione Lovanii celebratâ hoc an. 26. Augusti post meridiem: audistis verò de strategemate, quiqui non interfuistis. Fuit enim fabula toto Lovanio, ut mihi ajunt. Mihi non licuit esse tam beato, ut interesse possem; aberam peregre, & Lovanium redii diu post. Strategema dixi, adversus Toletum: plus etiam interpretati sunt alii, ad quos causa nihil attinebat: sed credam ego semper, non probitate minus quam doctrinâ Eximio viro, sanctè confirmari, noluisse se insimulatum quempiam nostrûm de vitiatâ Toleti Summâ.

At verò adversus Toletum adhibitum esse astum: vel, si hoc ipsum est duriusculum, adhibitam esse quoquo modo astutiam: hoc mihi ex animo exuri non poterit. Quid ille sedens in turbâ, ad illum diem, quod sciam, in hujusmodi actibus non auditus, (cum adessent è pulpitis alii, qui disputare vellent & possent,) sub ipsam actus conclusionem, qui honor illi non debebatur, rogandus fuit, ut scrupulum suum proponeret? nihil etiam succenseo: quærendam dicent occasionem fuisse docendi Auditores rem utilem, quantum discrepent Toleti Summæ antiquiores à novis, neque contra Toletum, sed pro Toleto rem fuisse compositam. Credo equidem animo fuisse rectissimo compositam. Ast ego bonâ veniâ Reverendi Domini, supplebo ea quæ rebus gravioribus distractus ipse assecutus non fuit, ut qui ibi adfuere Auditores, lectione modicâ, si velint, discant ea, quæ auditione oportuisset.

Toleti Summæ quædam, editionis satis antiquæ, anni forte 1600, aut non multum inde aberrantis, ita comparatæ sunt, quasi Author omnino

nino docuit ut necessariam in Sacramento esse Contritionem existimatam: Summæ aliquanto minus antiquæ editionis, simile habent nihil. Ubi antiquiores hic habent, *attritio, si talis sit, ut includat propositum, & non [illegible] peccatum, ut est Dei offensa, [illegible] tantum, ut [illegible] pœna inferni, non sufficit ad Sacramentum*: ibi minus antiquæ sic loquuntur: *Attritio, si talis sit, ut cognoscat pœnitens, & non detestetur peccatum, ut est Dei offensa, sed tantum ut est aliquis mali temporalis causa, non sufficit ad Sacramentum.*

Quæritur ergo quibus hic potissimum credendum de mente Authoris? noluissem sanè tangere quæstionem: ostendi enim §. 5. à nobis omnino stare in controversiâ hodiernâ, qui necessariam ajunt contritionem existimatam. Censent illi Attritionem sufficere: idem censemus & nos: quid aliam miscemus quæstionem de quodam præcepto enitendi ad contritionem? Quia tamen de mente Toleti quæstio mota est nobis invidiosa, ut ex dictis intelligitur: age videamus.

Nemo ignorat rem esse minimè insolitam, ut quod præclari Magistri discipulis dictavere, alteruter tradidere, et ipsis ignaris aliqua emanent in lucem, & quidem mendis scatentia. De hâc re passim in suis præmiis conqueri [illegible] expostulantes [illegible] scriptores: multò verò id facilius evenire magistris jam demortuis per se patet. Aio verò id evenisse imprimis Cardinali Toleto; quam rem testimoniis comprobandam suscipio.

Extat apud nos summa Toleti edita anno 1603 locis variis, Antverpiæ, Mediolani, Coloniæ: extat edita Romæ anno 1618. Duaci 1633. Rothomagi 1634 &c. pleræque omnibus munitæ approbationibus, & Romana quidem a M. Sacri Palatii Hyacintho Petronio Ord. Prædic. non sine Diplomate Pauli V. imprimendi facultatem largientis; harum nulla habet ea, quæ faveant necessitati Contritionis existimatæ.

Porro ut intelligas id evenisse Toleto jam defuncto quod modo monebam; primum quidem præfantem audi Typographum Coloniensem: „ Non ita multò post, quam „ vir tantus excessit è vitâ, Typographi quidam exemplum fortè nescio quod nacti ex iis, quæ Cardinali publicè olim docente, tumultuariâ operâ auditores exceperant, ultro mandare prælo, ac „ divulgare non dubitarunt &c. In „ illud operarum vitio irrepserunt, & „ multò plura ex ipso exemplari redundarunt, quæ Authoris autographo ita repugnant, ut sæpe diversam sententiam, sæpe etiam illi „ contrariam, in qua fuit Author, „ complectantur. Quare ut consulatur summi viri existimationi, quæsitum est EXEMPLVM IPSIVS „ TOLETI MANV CONSCRIPTVM, „ ET AB EODEM MVLTIS LOCIS

COR-

„CORRECTUM, quod est Romæ „apud Patres Societatis JESU, cum „quo ab eisdem Patribus, quum ex „istis, quæ ita ut dictum est, incon„sultò fuerant excusa, accurate col„latum est, atque ubi discreparet „emendatum.

Post hæc proferant adversarii exemplum Summæ ex illis antiquioribus, quod cum authographo ipsius Toleti manuscripto collatum affirmetur. Primus omnium, si ipsi de se affirmanti credimus, Horatius Cardon Summam Toleti excudit Lugduni anno 1599. ille vero in dedicatoria epistola testatur, eam sibi nuper Hispaniam peragranti donatam esse manuscriptam à viro Nobilissimo, ac Religioso. Eodem anno recusa est Coloniæ, & quidem ad bene scriptum exemplar: sed nihil hæc ad authographum ipsius Toleti manu conscriptum, quo denique sunt usi Typographi anno 1603 & sequentibus.

Summa Romæ edita approbante Mag. S. Palatii titulum hunc habet: *Instructio Sacerdotum &c. quæ nunc* „QVARTO CVM AVTHOGRAPHO „COLLATA ET CORRECTA EST. Et verò, quod præcipui momenti est, Paulus ipse Papa V. in suo diplomate quam illi Summæ præfixit, correctionis illius est non obscurus testis; imo facit, ut credam ab ipso Magistro sacri Palatii cum authographo collationem esse factam, aut fieri jussam.

De Collatione Summæ Toletanæ cum authographo testatur quoque dignissimus omni fide Anton. Possevinus in Apparatu Sacro, qui & de Summa Lugduni & alibi edita sine collatione ista: *quæ, inquit, quoniam fuit mutila, & praepropere vulgata, non est censenda Toleti.*

Ex his spero quidem lectori esse persuasum, de mente Toleti credendum potius Summis illis, quas memoravi, cum authographo tam accuratè collatis, in quibus nulla mentio de necessitate Contritionis existimatæ, quam aliis paulò antiquioribus, quarum exemplum primum manuscriptum, inventum nescio ubi in Hispania (ubi certum est, neque scripsisse Toletum, neque extare authographum Summæ,) exiit præpropere, mutilum, ac mendosum. Si quæ major est discrepantia summarum priorum à posterioribus, quam ut incuriæ discipulorum adscribi possit, adscribatur sanè ipsi Toleto, qui, quæ junior, dictaverat, jam senior usuque rerum doctus, auxit, correxit, expolivit, neque id ita tamen, ut ultimam manum adhibere mors sit passa. Hæc habebam ad strategema illud scholasticum.

THESIS

THESIS X.

Nocuit graviter doctrina adversa.

PArum rursus erat utilissimam nostræ doctrinæ fuisse emendationem decreti: affirmo eandem nocuisse graviter doctrinæ adversæ, idq; non tantum eo nomine, quod necesse sit è contrariis doctrinis, id quod alteri accedit emolumenti, alteri fraudi esse; sed nomine ac titulo prorsus speciali: contendunt adversarii sess. 6. c. 6. exponi modum præparationis ad justitiam in sacramento obtinendam, disertèque præscribi pœnitenti dilectionem benevolentiæ: si est ita, quod ostendi ex ipsâ historiâ longè secus esse, quid causæ est cur PP. sess. 14. cap. 4. ita abolitam voluerint parenthesim illam (*cum vix possit esse sine aliquo motu amoris erga Deum*) ut nec vestigium ejus relinquerent? & tamen illa, ut ostendi thesi 8. eam vim habebat, ut sufficiens diceretur esse Attritio ex metu, si esset conjunctus amor, secus verò, si non esset. Si hoc exprimebat parenthesis parum aptis vocibus, rem ipsam reliquissent, vocibus mutatis; cur non reliquerunt? non licet tibi respondere quod placere video Pallavicino, in neutram partem voluisse PP. definire controversiam: jam definiverant, ut censes sess. 6. quid ergo peccabat tam graviter parenthesis illa, ut esset ex toto abolenda? non aliud, si verum quærimus, nisi quod necessitatem amoris in sacramento adstrueret illa: Patribus verò id displiceret.

Confirmatio Thesis 10.

PErgo etiamnum exquirere, cur ita exosam habuerint Patres parenthesim illam, ut nec vestigium ejus reliquerint: causam adversarius ait contineri verbis Tudertani monentis, *quod erat falsum vix posse esse talem dolorem sine amore*: verum ratio Tudertani ostendit illa quidem, esse emendandam parenthesim, non tamen abolendam penitus: poterat illa confingi particulam vix non tamen erasisse parenthesim universam: manifestum est ex thesi 8. vim habuisse parenthesim adstruendi necessitatem amoris in Sacramento: quàm facile erat, hac parte retentâ, resecare particulam *vix*, atque his verbis; *cum vix possit esse sine aliquo motu amoris erga Deũ* subrogare hæc; *si sit cum aliquo motu amoris erga Deum*: cur non fecerunt? cur sublatam voluerunt mentionem rei tam necessariæ, ut censent illi? an locus non erat opportunus? atqui locus erat docendi fideles, & quidem *exactè & plenè* de præparatione necessariâ ad fructum Sacramenti: an definitam esse non volebant *quæstionem scholasticam*, ut censet Pallavicinus? atqui

atqui, ut volunt adversarii nostri, jam illa quæstio desierat esse *scholastica*: erat enim definita sess. 6. an ignorabant, vel non erant memores Patres sess. 6. definitam esse? cogitatu nefas: inventus est tamen qui probrum hujusmodi comminisceretur. Denique causam abolitæ penitus parentheseos præter eam quam assignat Thesis, nullam affers probabilem.

THESIS XI.

Nihil nocuit nobis expunctio vocis solum.

ELiminatam ex decreto Patres voluerunt vocem *solum*, ubi dicebatur *Attritio solum concepta per considerationem turpitudinis peccati &c. est sufficiens &c.* en ipsam ut videbitur definitionem communis doctrinæ de Attritione: nocuisse ergo dices nobis istam expunctionem. At tu censesne eo Consilio adhibitam prius fuisse vocem *solum*, ut excluderetur necessitas amoris ad justificationem? convinceris manifestò: mox enim amore opus esse ostendit illa parenthesis de qua Thesi 8. affirmo similiter non eo consilio ejectam esse vocem *solum*, ut adstrueretur necessitas amoris; hoc mihi innotescit ex verbis illis, quæ substituerunt PP. suntque in decreto ut nunc extat: *quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur*. Decretum mendosum, illâ voce *solum* excludebat aliud omne motivum Attritionis ipsius, ut ostendunt verba ipsa: *Attritio solum concepta per considerationem turpitudinis peccati vel per timorem gehennæ & pœnarum*: nequaquam vero excludebat consortium omne amoris actusve alterius: amorem enim disertè requirebat illa jam sæpe appellata parenthesis, quæ quidem fuisset antilogia etiam inepto compilatori pudenda: atqui sciebant PP. concipi quidem COMMUNITER Attritionem ex consideratione turpitudinis, metuve gehennæ; posse tamen & concipi ex aliis quoque motivis; ut puta obedientiæ, religionis, justitiæ: substituerunt ergo illa quæ memoravi. Quid plura? si censes in decreto ut nunc extat, sermonem esse de Attritionis dispositione remotâ ad gratiam, ex tuâ quidem sententiâ nihil peccasset decretum si retinuisset vocula *solum*.

THESIS XII.

Nihil nocuit expunctio vocis servilis.

AT etiam expungi Patres voluerunt voces illas *timor servilis* discemusne in decreto ut nunc extat nullam reipsâ mentionem esse timoris servilis, neque adeò Attritionis servilis? ast certè constat docere illo decreto eam Attritionem quam servilem hodie nuncupant *Donum*

Dei

Dei esse & Spiritus sancti impulsum: quod si & censeas Attritioni ibidem tribui dispositionem non nisi remotam ad impetrandam gratiam, an non hoc de Attritione censes servili? At inquies, Tridentinum non definit metum, cujus ibidem meminit, esse *timorem servilem*: ego verò aio Trid. de Attritione quæ est re ipsâ ex timore servili, definire, quod sit *donum Dei &c.* constat ergo ex definitione concilii mentionem relictam esse de Attritione quæ est reipsâ ex timore servili: idque tam est certum ex decreto quod nunc extat, quam est certum, quod Attritio quæ est reipsâ ex timore servili sit *donum Dei*, de quo non dubitat pars adversaria. Non ergo jure contendet obesse nobis omissionem simplicis nomenclaturæ; *Qui timor vocatur servilis*, quod unum habebat decretum prius. Accipe etiam causam idoneam expunctionis; *Timor servilis* vox est ambigua; antiquis non paucis erat vox illa in vitio, tamquam pravam significaret cupidinem peccandi si liceret impune, quod demonstravit R. P. Maximilianus Le Dent: non ignorabant hoc PP. facessere ergo jusserunt vocem invidiæ subjectam, idque haud paulo humanius quam nostri adversarii, qui, ubi est mentio de Attritione, cujus vim defendimus, nullo æquè epitheto gaudent uti, quam *servili*: quasi de nulla Attritione sit quæstio, nisi eâ, quæ est ex timore: placeatne præcipuè vox ista ob eam invidiam cui dixi subjectam esse? nolo existimare.

Confirmatio Thesis 11. 12.

EXpunctionem vocis *solum*, vocisque *servilis* fraudi nobis esse oportere, contendebat author suppositæ *veritati & caritati*: assignavi utriusque expunctionis causam idoneam, & nihil nocentem nobis: spero probatam esse Authori Vindiciarum; cum nihil magnopere adversus illam moliatur. Poterat in expunctione illâ cavillationi locum invenire, si putaret in decreto, ut nunc exstat, mentionem esse de Attritionis dispositione proxima ad gratiam; sed hoc ille non putat, nec putavit olim, sed disputavit ex hypothesi: constat mentionem esse de dispositione remotâ: adeoque de Attritione, quam vocat *servilem*, & solum conceptâ ex motivo metus, & consideratione turpitudinis: nihil ergo de expunctione istarum vocum exprobrabit nobis posthac, nisi fortè ex hypothesi.

Dixi Authorem Vindiciarum nihil magnopere molitum esse adversus causam expunctionis assignatam, ac stabilitam his Thesibus: attamen profectò ostendit malle se, ut in decreto veteri particula *solum* excludat amorem omnem, seu moventem, seu comitantem, ut expunctione alliget tur communis doctrina de Attritione amoris experte. Atque hoc optat ille quidem, sed non probat: ergo contra causatus tum amorem diserè

requiri illâ jam sæpe appellatâ parenthesi; adeoque si vocula *solum* in principio decreti excludat omne consortium amoris, contradictionem futuram etiam inepto compilatori pudendam, hoc est, etsi ineptus is fuisset: (nec enim aliud voluisse me de compilatore, quilibet videt, qui non est iniquus lector) ille verò nihil pensi habet, *non est*, inquit, *cur ineptum compilatorem excusare satagamus*: vocat & *compilatorem imperitum.* Itane vero censet à Concilio Tridentino adhibitos esse compilatores decretorum *imperitos*, atque *ineptos*? viris Principibus cura est una ex primis, ut quos sibi volunt esse ab epistolis, ii sint homines ingenio, styloque prompti, & rerum agendarum gnari: sacrosancta & Oecumenica synodus Tridentina homines adhibuerit de fungino genere, *imperitos*, *ineptos*, qui exciperent, digererentque sensa Patrum Divinitus congregatorum, Dogmata fidei Ecclesiæ universæ, in omnes denique annos futura?

6. Novit, credo, Adversarius qui vir fuerit Cornelius Mussus Bitontinus Episcopus Ordinis Seraphici decus admirabile, quem in historia Pallavicinus ait, *visum esse inter primos Episcopos, non tam ad Concilium jam formatum, quàm ad formandum Concilium: solemni oratione aures demulsisse theatri mundi, ipso Concilii exordio; eundem adhibitum semper in gravissimis deputationibus fuisse, non tam membrum vulgare, quàm brachium dexterum illius Corporis.* Hunc virum, hunc sciat fuisse compilatorem decreti de justificatione.

Novit similiter qui vir fuerit Jacobus Lainius noster quo aliquando ad tres circiter horas dicente sententiam, relictis subselliis confertì Patres adstare gaudebant: alias ejus laudes persequitur ipse Author vind. At sciat virum eundem fuisse Compilatorem decreti de sacramento Ordinis.

Procul denique omni dubio, ut cæteros prætercam Compilatores clarissimos viros, neque *imperitum* neque *ineptum* fuisse admiserit illi, suum olim domesticum Hieronymum Seripandum, qui Concilio Trid. sub Paulo III. interfuit Amplissimi Ordinis Eremit. S. Augustini Moderator generalis; post etiam Salernitanam Ecclesiam rexit Archiepiscopus, tandemque adscriptus sacro Cardinalium Collegio, jussus est à Pio IV. præsidere ipsi synodo Tridentinæ: quamquam ille jam ante si Pallavicino credimus *Concilio intervenerat tamquam Præses eminentiâ potestatis seu valoris, cum ibi versaretur quolibet Episcopo velut inferior, quatenus minor dignitate seu prælatura*: Virum hunc tantum sciant illi Compilatorem fuisse illorum Canonum triginta, qui *de sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione* extant sess. 7. Neque hoc mihi dicant, compilatorem decreti sessionis 14. *imperitum* ac *ineptum* convinci illa correctione, quam Decreto adhibuerunt Patres: certe enim

& Seri-

& Seripandi canones constat à Patribus castigatos fuisse [illegible] strenue: *Tenor illorum*, inquit Pallavicinus, *fuit* [illegible] *valde & [illegible], ita ut non reducerentur [illegible] ad [illegible]* [illegible] *Seripandum, sed in Congregatione generali habita illo die qui [illegible], [illegible] sunt* CORRECTIONES VIGINTI.

Sane verò quamlibet & primæ decretorum Ideæ, ex [illegible] Patrum conceptæ sunt, ut ostendo Thesi 22. & compilatores non admittit illa Majestas Concilii, nisi peritissimos, sic legenda sunt decreta, [illegible] correctionem subiecerunt, ut, quoad fieri poterit, in priorum crimen effugiant & Patres, & Compilatores: neque, ut commodum videtur præjudiciis nostris, ita illos [illegible] *[illegible]* & *[illegible]* fuisse

THESIS XIII.

Nihil nocuit cetera expunctio.

EXpuncta denique ex decreto voluerunt PP. verba illa, quibus *Attritio olim concepta per considerationem turpitudinis* [illegible] declarabatur *esse sufficiens ad constitutionem hujus Sacramenti.* [illegible] hic illud est quod ostendi thesi 11. voculâ *solum* ibi excludi aliud motivum, non verò consortium alterius actus, amoris &c. [illegible] ad [illegible], ut *esse sufficiens ad constitutionem Sacramenti* [illegible] sit ac *[illegible] ad [illegible] cum sacramento*. Ego vero ipsis morem gerens [illegible], [illegible], ut phrases illæ duæ sint [illegible] similes ac gemellæ, [illegible]: hoc illi [illegible] expedire suis rationibus: ego [illegible]. [illegible] quibusdam [illegible] argumentabimur: Concilium in decreto, ut nunc extat, [illegible], [illegible] Attritionem [illegible] expertem, *esse sufficientem ad [illegible]*; ergo non voluit [illegible], [illegible] illam [illegible]. [illegible] sic argumentabor: Tridentinum, [illegible] extat, [illegible] dicit [illegible] disponere ad Dei gratiam [illegible] impetrandam, agit de dispositione proximâ, ut constat ex historiâ: ergo [illegible], Attritionem de quâ loquitur esse sufficientem ad constitutionem [illegible]: [illegible] sunt synonyma, Tridentinum agere de dispositione proximâ [illegible] mihi [illegible] Author [illegible] [illegible], [illegible] Author Quæstionis Quodlibeticæ, imò illa [illegible] [illegible] Author [illegible] & Apologiæ pro [illegible]. Ego verò [illegible] ex ipsâ historiâ Tridentini.

THESIS

THESIS XIV.

Ut patet ex historia.

Liquet ex historia Patribus Tridentinis idem fuisse *disponere ad impetrandam gratiam in Sacramento ac disponere proximè*: [illegible] *proximè* &c. posita de est, ac *sufficere ad constitutionem Sacramenti*: atqui si credimus Patribus Tridentinis [illegible] *disponere ad impetrandam gratiam in Sacramento perinde* [illegible] ac *sufficere ad Constitutionem Sacramenti*: ergo & *disponere ad impetrandam gratiam in Sacramento* perinde [illegible] *disponere proximè* &c. [illegible] propositionem [illegible] colligo ex historia [illegible] correctionem illa Attritio quæ dicta erat *sufficere ad constitutionem Sacramenti*, post paulò dicitur *disponere ad impetrandam facilius gratiam Dei*: ergo Patribus ex quorum consultatione conceptum erat decretum, ut palam fiet infra, idem erat sufficere ad constitutionem Sacramenti, atque *disponere ad impetrandam facilius gratiam Dei*. Quare cùm eodem verbo *disponere* [illegible] in decreto correcto, nisi quod rem eandem significant [illegible] exprimant, [illegible] historia, in decreto, [illegible] vel de dispositione proxima: [illegible] ergo incommodi ad nos pervenit ex omissione horum verborum, *sufficiens ad constitutionem Sacramenti*, cùm [illegible] quæ his [illegible] synonyma. Si quæras cur illa sint omissa, habemus in promptu causam idoneam, sed nostrâ nihilo plus [illegible] quàm tuâ.

Confirmatio Thesis 13 14.

Mitto parerga [illegible] instituit [illegible] Author [illegible] tanquam [illegible] Decreti Concilii correcta comprehendi, [illegible] deberi, [illegible] de Attritione, & [illegible] &c. quædam pertinent ad Thesin 7 hæc ille plebi, & indoctis dare voluit: unum arripio, in quo sucsi aliquid videri potest [illegible].

[illegible], inquit, [illegible] *sermonem* [illegible] *grani*: [illegible], *quanto magis ad* [illegible] *dicendum est*.

Age [illegible] hoc loco liberaliter, opinionem præbens, nisi tamen prabeat [illegible], quæ differo [illegible] ego [illegible], ostensique illa Thesi, [illegible] in Pseudo decreto sui sic de Attritione conjunctâ alicui amori: [illegible] consequens [illegible], ut nostra [illegible] doctrina [illegible] *reformata*: non agebatur in pseudo decreto de doctrina nostra, ut mihi vel concedis, [illegible] Adversarius: non ergo [illegible] decreti factum

est,

est ut sit *reformata* doctrina nostra.

At, inquies, Patres ne hoc quidem residere voluerunt in decreto, sufficere Attritionem, cui est conjunctus amor; credine ergo potest definitum voluisse eosdem, sufficere Attritionem, cui nullus est conjunctus amor? imo verò potest, debetque. ideo illud residere noluerunt, quia parum erat: generalius quiddam definitum voluerunt de vi Attritionis etiam nullo imbutæ, ut conjunctæ amore; & vero definierunt ut jam sæpe alibi ostensum est.

Unum torquet adversarios, quid ergo Patres ejectam voluerint ex decreto phrasim illam; *sufficit ad constitutionem Sacramenti.* At verò perridiculum est, si quæ vox, aut phrasis ejecta est, exclamare illico rem ipsam esse abolitam. Sublatum est è decreto epitheton Attritionis *servilis*: nullamne censes relictam mentionem attritionis, quam appellas *servilem*? atqui certum esse oportet etiam adversariis relictam esse; inspiciantur ea quæ disserui Thesi 12. Similiter sublata sunt hæc, *illa contritio, quam Theologi vocant Attritionem*, nullane superest mentio contritionis quę Theologis attritio dicitur? sublatum est *verissimus*, ubi attritio dicebatur *impulsus verissimus Spiritus Sancti*: an suspicabimur *falsum* esse impulsum Spiritus Sancti de quo meminit decretum, ut nunc extat?

Si quæ vox, si quę dictio est expuncta, hoc videndum, nullane sit relicta, aut subrogata alia, quæ vim habeat significandi rem eandem? si nullam ejusmodi inveneris, tum verò exclama, rem abolitam. Sic ego animadverto eliminatam è decreto [illegible] dictionem parentheticam, *cum [illegible] possit esse sine aliquo motu amoris [illegible] Deum*, quæ dictio, ut ostendi Thesi 8. planè vim habebat significandi necessitatem amoris. Quęro toto decreto, num quæ supersit alia phrasis, quæ vim illam habeat: nullam invenio, ac ne vestigium quidem, aut umbram. Liberè igitur pronuntio rem significatam illa dictione esse abolitam.

Animadverto similiter erasam esse phrasim quâ Attritio dicebatur, *esse sufficiens ad constitutionem Sacramenti*, [illegible] lustrans decretum, alia invenio, quæ vim habeant eandem, ac fortasse majorem, quam habeat illud *sufficiens ad constitutionem &c.* Namque imperfecta dicitur contritio *pars Sacramenti*, unà cum confessione & satisfactione *in pœnitente ad integritatem sacramenti requisita*: tum vero hæc Contritio dicitur aliàs *perfecta*, alias *imperfecta*, *quæ ex [illegible] peccati [illegible], vel ex gehennæ & pœnarum metu [illegible] concipitur*. Quid opus est pluribus? Hic teneo vim omnem quam habebat phrasis expuncta: Contritio imperfecta, quam describit Decretum, illa est, de cujus vi disputatur, ut [illegible] Adversarius: illa eadem est [illegible] tritio, quæ in decreto pars Sacramenti dicitur unà cum confessione & satisfactione:

factione *requisita ad integritatem*, quod ille negat incredibiliter: sed non vacat immorari.

Sunt alia in Decreto vim habentia eandem, sed actum jam sæpius ab aliis non agam. Libuit tamen hac Thesi 14. etiam ex historiâ ostendere vim eandem ex mente Patrum inesse in ea phrasi, qua dicitur Attritio *disponere ad Dei gratiam in Sacramento pænitentiæ impetrandam*.

At inquit Author vind. *quidquid intenderit imperitus compilator, alia est significatio vocis sufficere, alia vocis* DISPONERE. at primum quidem sit memor, pro eodem se habuisse hæc; *disponere proxime*, & *sufficere*: quod ego ut mihi commodum, sumpsi oblatum ab ipso. Tum verò consideret in Decreto veteri ex consultatione Patrum concepto, verbum *disponere*, ex illorum mente, designâre dispositionem proximam. Quod manifestum est ex Decreti contextu neque hic imperitiam agnoscat aut Patrum, aut compilatoris (parum digna cogitatio concilii ipsius majestate, ut ostendi ad Thesim 12.) Quid enim usitatius, quam vocem, quæ est apta ut significet minus, magisve amplè, aut plene, sic adhiberi, ut ex mente loquentis significet amplè potius, & plenè, quam minus amplè? occidere hominem is quoque dicitur, qui jussit, qui juvit occidentem: attamen ex mente loquentis, ille designatur sæpius, qui totum in se facinus admisit. Sic aio in decreto veteri, nullo imperitiæ dedecore, ex mente Patrum, & Compilatoris, verbo *disponere* designari dispositionem amplam, plenam, proximam. Hanc illi vocis notionem gerebant animo impressam, ut liquet ex decreto ipso: quoniam, verò vocem illam in decreto reliquerunt, intelligat adversarius, in decreto ut nunc extat verbo *disponere* ex mente Patrum designari dispositionem proximam: tum denique, nisi pœniteat assertæ Synonymiæ harum dictionum *disponere proxime* & *sufficere ad constitutionem sacramenti*, fateatur rectè conclusum esse in Thesi.

THESIS XV.

Causa mutandi decretum non nocet.

Causa mutandi decretum videbitur sanè adversari nobis graviter. Etenim Episcopus Tudetanus intercedens ne decretum confirmaretur, hæc causatus est: *quod erat falsum vix posse esse talem dolorem sine amore: & quod circa sufficientiam Attritionis ad constitutionem Sacramenti, ita ut attrito remittantur peccata in virtute absolutionis supervenientis, erant variæ sententiæ Authorum, adeòque deberet tolli. Unde* inquit Pallavicinus *decretum fuit reformatum* &c. Priorem ex duabus rationem nihil obesse nobis, quilibet per se videt:

imò favere nobis constat ex iis quæ ad parenthesim eliminatam à PP. adnotavimus. Ne quidem adversari rationem posteriorem ut intelligas, disce ex historiâ Trid. Tudetani eam fuisse sententiam, ut putarit non justificare Sacramentum sine Contritione perfectâ: suam verò hanc sententiam Episcopus volebat immunem à censurâ, causatus diversas opiniones Theologorum in eâ quæstione, an ulli homini solum attrito remitterentur peccata virtute absolutionis. cùm enim bis faciat mentionem Attritionis, est utraque Attritionis in toto genere spectatæ; neque enim restringit expressè ad eam Attritionem, quæ est sine amore, neque est quidquam quod suadeat tacitè restrinxisse. Quarè nequidem adducor, ut credam, posteriori ratione motos fuisse PP. ut decretum mutarent, neque hoc omnino postulant verba Historici. dubitari non potest quin alias aliasque ob causas, quas aliis suggesserunt, & brevitatis studio tacet Historicus, tam varia decreti mutatio sit facta.

Confirmatio Thesis 15.

Videt adversarius parum belle se stare in hac causa, nisi vindicaret a censura sententiam Tudetani de necessitate Contritionis perfectæ in Sacramento: nec mirum, qui suæ Attritionis certum discrimen à Contritione perfecta, neque explicavit ad hunc diem, neque explicabit unquam, affixus necessitati amoris efficacis super omnia, quem imperfectum vocat.

Id ergo quod defensionis loco sumebam, hoc egisse Tudetanum posteriori ratione expressa in Thesi ne damnaretur sententia sua, de necessitate Contritionis perfectæ, assentitur mihi. tum infert, ne quidem contra Tudetanum esse definitum; multo minus contra se. Vides, credo, lector, quo res serpat: spes est revictam iam sententiam Tudetani. Est illa quidem *non usquequaque vera: non est tamen credibile, esse damnatam: est opinio antiquorum: propugnata post Tridentinum à non paucis* &c. Sic illi circumrodunt, voraturi cum maturius videbitur.

Esse enimverò definitum contra Tudetanum, probant ea omnia, quæ in hac Controversia multi adhuc sumus, seu ex Concilio, seu ex historia Concilii. sed & levis momenti sunt ea, quibus Tudetano studet Author Vindiciarum.

Primum quidem causatur *Decretum reformatum esse, instante Tudetano, usque ne officeret ejus Doctrinæ*: ego verò nego reformatum esse, ne officeret &c. Repugnare me dicit Historico, qui admonitionem Tudetani sic excipit: *unde Decretum fuit reformatum, ut nunc extat.* Allego autem literam heri Eminentissimo Cardinali, si particulam *unde* hic amplè scripsisse, nihil dixerit Tudetanus, quod causam non dederit correctioni Decreti, nulla-

nullaque Decreti correctio facta sit, cui causam non dederit Tudetanus: Evidens est inspicienti Decretum, ut nunc extat, non pauca Decreto veteri esse dempta, plura etiam esse addita, ad quæ rationes Tudetani non porrigebant sese. Dempta; *inutilis, solum*, aliaque: addita; *cum ipsa tamen per se ad justificationem perducere peccatorem nequit*, & his plura: Causamne præbuit ratio Tudetani? istud ergo historici; *unde Decretum fuit reformatum, ut nunc extat*, sicuti non postulat mutationem omnem adscribi Tudetano; ita neque rationem omnem Tudetani fuisse efficacem. Non est inauditum in Conciliis dictâ aut recitata sententia, Patribus placuisse rem ipsam; ratione quapiam nihil motos esse. obvia sunt exempla: sed & incredibile est, quod sibi fingere videntur illi, hoc velle historicum, ut solus Tudetanus causam dederit mutationi Decreti, neque in illo sapientissimo cœtu alii aliique suggesserint, quid demi, quid addi placeret, suas quisque ob causas. Imo factum id esse evidenter ostendit omnis ea Decreti mutatio, quam ne attigit quidem Tudetanus, ut docent exempla, quæ modò proferebam.

Urget Adversarius, id quod Pallavicinus narrat, vix fuisse litem, an Contritione perfectâ esset opus: sineret damnari Tudetanus Doctrinam suam sine contradictione? facilis responsio: vix fuit lis, quia unus illam movit Tudetanus, unus contradixit.

Abdit se denique in omnem retro antiquitatem Scholasticorum, qui bene multi docuerint opus esse in Sacramento Contritione perfectâ. Tannerum appellat, affirmantem ita docuisse Hugonem & Richardum Victor: Alensem, Altisiodorensem, Bonav. Argent. Gab. Marsil. Abul. Medin. Adrian. Gandav. Ferrariens. Caiet. Petrum Sotum: *siccine credibile, Patres Tridentinos hanc opinionem antiquorum vulgo damnare, vel certe ignorasse?* atqui, ut narrat Pallavicinus, solorum Caietani & Adriani authoritas fecit, ne confirmarent quemdam Canonem adversus eos conceptum, *qui negarent contritione &c. cum proposito confitendi, & satisfaciendi, remitti peccata.*

Volupe est lectori, si inciderit in Authorem accuratum, citantem distincte, exprimentem disertè, quid, ubi quisque dixerit, nihil dissimulantem: longum erat Adversario adire tam multos, usus est operâ, & fide Tanneri. Nihil succenseo: parcam & ego labori. At saltem Tanneri locum istum legere oportebat non festinanter, ubi agebatur authoritas tam multorum.

Primum quidem, quid ita miscuit cæteris Gandavensem, Ferrariensem, & Caietanum, quasi paria cæteris sensissent, aliique adeo Tudetano? Docuerunt illi, si Tannero credimus D.6. de Pœnit. q. 6. dub. 4. non ad sacramentum, sed ad justificationem opus esse Contritione, *saltem quæ vi ipsius Sacramenti in suscipiente excitetur; ita*

ut proinde sacramentum hoc digne susceptum, ex attrito facias contritum, non tantum quoad effectum, sed etiam formaliter: ad usum, seu praxim fidelium nihil faciebat ista sententia: distabat ab illa Tudetani longissimè: quid ergo pertinebant ad hunc locum illi Authores?

Pergamus: monet ibidem Tannerus Authores cæteros omnes modo nominatos, excepto Adriano, & Petro Soto (quibus substituæ omissos ab adversario Magistrum & Majorem) *omnes*, inquam, *simul negare, potestatem clavium extendi ad remissionem peccati mortalis reipsa conferendam.* Hæc, inquam, Tannerus: cui me jubet adversarius credere de illis Authoribus. Suis ergo illum verbis interrogo: *estne credibile Patres Tridentinos hanc opinionem antiquorum voluisse damnare?* Damnarunt sess. 14. Can. 3 de Pœn. Inani igitur argumento est usus.

THESIS XVI.

Judicium Historici

HActenus historiâ Tridentinâ sic usus sum, ut nusquam sit offensus Scriptor ipse Historicus: vereris ut cætera possim [illegible] offensione: ego verò in eo quod promisi, & [illegible] ad historiam pertinente, censum est sequi [illegible] Historici. At ille eodem cap. 10, sic pronuntiat; *[illegible] verè quantum [illegible] ex actis, [illegible] gorum fuit, [illegible] in [illegible], ut [illegible] pœna, [illegible] non [illegible] quæstionem [illegible], an [illegible] perfectâ [illegible] de qua vix [illegible], ut [illegible] confecti, [illegible] peccati [illegible] sacramento.* Hæc inquam [illegible], judicat, [illegible]; nullam rem [illegible] Historicus [illegible]. Quare [illegible] cum si dissentiat hoc loco Cardinali Pallavicino, [illegible] Cardinali Toleto, Card. Bellarmino, Card. de Lugo, [illegible] consequentia, conclusio, [illegible], & parum firma [illegible] unde colligunt: non dissentior hic Historico, [illegible], sed [illegible], & colligenti haud satis aptè.

THESIS XVII.

Parum apta collectio.

ETenim [illegible] parum aptam [illegible] colligi ex iis, quæ [illegible] haud [illegible] quinque Theologorum [illegible] opinioni [illegible] de necessitate dilectionis: etsi [illegible]

[illegible]

satis exprimat dilectionem benevolentiæ, incertum est, an perfectam, an imperfectam: imò perfectam non obscurè petit una ex illis. Tum verò continuò sic colligit; *Et verè quantum colligo ex actis, intentio Theologorum fuit... non decidere quæstionem scholasticam &c.* Mirum est non collegisse potiùs, voluisse Theologos decidere pro necessitate dilectionis: quamquam & infirma fuisset ista collectio, ut per se patet. Dices ergo habuisse alia ex actis, unde sic colligeret: nemo cordatus credat. Manifestum est perlegenti caput illud decimum, hoc ibi agere scriptorem totis viribus, ut à sententia sua de necessitate dilectionis detestetur eam invidiam, quam ex doctrina Concilii concitarant doctissimi Collegæ cum in Romano Gymnasio versaretur, de quo mihi constat. Hoc est quod tam operosè incumbit pot[illegible] in c. 4 sess. 14. cum reliqua capita sessionis sic prætervolet, ut verbis ipsis Concilii verbum nullum ex actis adjungat. Post hæc quis credat habuisse quidem ex actis noluisse tamen proferre magis opportuna unde sic colligeret &c.

Confirmatio Thesis 16. 17.

ADhæc Author vind. *cæterum, inquit collectionem historici fuisse aptissimam, evidenter ostendere sumus parati.* Primum quæro unde censeat collegisse historicum? ex iisne, quæ proximè retulerat? ex Actis? Adestote ergo Dialectici, genus audituri novum Demonstrationis, quo fiat evidens hęc consequentia. *Quinque Theologi minores judicarunt pro necessitate amoris inchoati nec ne: ergo intentio Theologorum non fuit decidere quæstionem scholasticam, an sufficiat Attritio sine amore nec ne.* Quid est decisio Theologorum nisi judicium Theologorum? Quid vero decisio quæstionis scholasticæ, an sufficiat Attritio sine amore, nisi judicium de sufficientia, [illegible] vero spes esse demonstrandi hanc consequentiam; *Theologi [illegible], non sufficere Attritionem sine amore: ergo intentio Theologorum non fuit judicare, an sufficeret, nec ne?* Hanc illi collectionem esse aptissimam ostendent evidenter? commentatione opus erit pervigilata.

Imo necesse est ut sentiant habuisse historicum ex actis magis idonea, unde sic colligeret, quæ tamen proferre noluerit: hoc verò quam habeat veri speciem, intelliget ex Thesi æquus Lector, quem rogò ne despiciat, ut temere injectam, clausulam hanc; *de quo mihi constat.* Potuissé ampliorem adhibere, & patentem ad plura; cohabitavi viro; sensum illius omnem præclarè discere potui, cum ex ipso, tum ex Magistris meis, qui illum habuerant collegam paulo ante: & vero didici. Hoc mihi credi velim, suam illam de Attritione doctrinam in Theologia ipsum adamasse, ut solent homines in annulo gemmam: nihil addam specialius:

possem

possem quidem; fortasse haud expedit. Satis momenti puto hæc habere, ut persuadeant, non esse verisimile, historicum pressisse quidquam ex Actis, quo gemmam illam suam posset munire, ac firmare; ut etiam commendari oporteat vehementer communem doctrinam de Attritione, contra quam ex Actis Concilii non invenit efficaciora Adversarius tam strenuus, vestigator tam diligens.

THESIS XVIII.

Fulcimentum collectionis.

Vidit Author ipse postea, vel certè vidit ejus Interpres [illegible] collectionem debilem esse factam: fulcienda ergo fuit, in editione latina, subnexa laciniа, quam in Historia Italica non [illegible]. Author ipse italicè scribens post illam periodum [illegible] *quantum colligo ex* [illegible] *sententia Theologorum fuit* &c relictis Theologis continuò progreditur ad Patres: at verò Interpres latinus, si non fallunt nuperæ quatuor paginæ, collectionem istam sic fulcit: *Id [illegible] ipsa prelatione Concilii,* [illegible] *articuli decreti tam firmas ca* 4 *nimirum* [illegible] *ipsis pro*[illegible]*e, cum certum esset eo tempore, quo* [illegible] *bas, eam formid*[illegible] *pœnitentiam minimè* [illegible] &c. Vix adducor [illegible] mandato authoris [illegible] tum esse istud [illegible] ex pro[illegible] quadam versione [illegible] collegerat author [illegible] Theologos [illegible] sufficere Attritio sine amore, [illegible]: & mox [illegible] *liquet ex ipsa prælatione Ninivitarum* [illegible] exemplo [illegible] rum, in qua opus fuerit amore [illegible] Theol. deridere quæstionem, an sufficiat Attritio sine amore, [illegible] confiteres verò voluisse Theologos [illegible] tiare pro necessitate amoris, non cujuscunque [illegible] Ninivitis: quamquam & istud si confiteere [illegible] seres omnibus.

Confirmatio Thesis 18.

O Locum difficilem, ac lubricum; nulla valebit expedire ratio, nec oratio, si [illegible] cinere [illegible] conatur, tantum in [illegible] virum [illegible] Thesi [illegible] commissum est [illegible] delectus incredibile. Hoc Author Vindicatus in ipso [illegible] ter,

tat, tamquam in primo congressu protelaturus telo validissimo: hoc idem ad calcem vindiciarum exagitat: hoc denique superioribus diebus jactatum est in vulgus, celebratumque, ut summa victoriæ. Attende animum Lector: si ostendero præcipuam gloriationis materiam vix esse dignam anili fabulâ, conjecturam fac de ceteris.

Habet Bibliotheca nostra Historiam Concilii Tridentini Italico idiomate, quo est ab authore scripta, typis editam Romæ anno 1656 quę fuit editio prima, ut fatetur pars adversaria: huic historiæ deest, vel potius abest illa lacinia, de qua est mentio in Thesi: invenitur illa in historia Italica posterioris cujusdam editionis, uti & in historia editionis latinæ [illegible]. [illegible] eo [illegible] attextam esse, ut fulciret [illegible] historicâ, quam tractamus, certum est, & [illegible]: certum est non [illegible], fulcimentum esse nullum, ut patebit [illegible] Thesin, [illegible]. [illegible] in Thesi. [illegible] 2. [illegible] peccatum est non esse peccatum in Adversariis, sed in me [illegible], in quo [illegible] adversariis nobis [illegible], atque [illegible] epigramma.

[illegible]

Dixi *[illegible]* in disjunctiva nequit esse illud peccatum, quod illi jactant.

Dixi collectionem fuisse fulciendam in editione latina, [illegible] laciniâ. an non fuit? an non est [illegible] bitum fulcimentum in editione latina?

Dixi, *laciniam in historia italica non [illegible]*: en crimen, en causa; habeo, exhibeoque historiam Italicam in qua non invenies laciniam istam: num falsus fui cum dixi, *in historia Italica non invenitur?* Historia Italica nisi fallor est liber Historicus scriptus Italicè: locutus sum de *Historia* [illegible]: ac ne [illegible] [illegible] *non*: [illegible] *Historia*. [illegible], [illegible] ei, ut [illegible], [illegible] Historico Pallavicini Italico [illegible] illa [illegible] Dialectici.

Dixi, *[illegible]*, *[illegible]* tum verò *credam*, inquam, *[illegible] ex priori quadam versione [illegible]*. Hic exultat Author vind. *Lucet* VERITAS, *ardet* CARITAS *qua textui Pallaviciniano* VERITATIS, & CARITATIS *[illegible] assutam fuisse ab Interprete laciniam, non est* VERITAS, *non est* CARITAS. Festivè! quamquam tamen haud satis percipio vim propositionis causalis: sed non moretur nos [illegible] in hujusmodi exercitatiunculâ.

Nusquam affirmavi ego, laciniam assutam ab interprete: imò cum dixi; VIX adducor, ut credam mandato Authoris adhibitum &c. is qui vim novit particulæ *vix*, intelligit me, etsi ægre, adduci tamen, ut credam, mandato Authoris adhibitam esse: neque istud quod subdo; *credam incante relictum* &c. est omnino jam credentis: interest enim inter hæc *credam* & *credo*. Est verò istud *credam*, conantis credere, etsi adhuc non credat. Intelligit hæc quisquis tenet consuetudinem loquendi humanam. Neque cum induco mox interpretém loquentem, aut fulcimentum, nego fuisse aut parja locum ullam lingua sua Historicum. Constant ergo ubi reipsa Theseos apices omnes.

Age vero etiam peccatum à nobis confiteamur aliquid, non illud contra Veritatem, ut jam patuit, ac ne illud quidem de quo me purgare debeam Adversariis, sed de quo mihi succensere possint mearum partium Theologi. Sic prorsus, nullâ disjunctione adhibitâ, amplè atque clarè inchoanda erat Thesis: *vidit Author ipse postea, collectionem debilem esse factam: fulcienda ergo fuit &c.* causæ nostræ intererat Authorem ipsum potius, quàm interpretem id vidisse. Ast ego animadvertens fulcimentum adhibitum esse stramineum, videbar mihi injuriam facturus Authori Historiæ, si ipsi tribuerem absolutè quod pertinere poterat ad Authorem improbatæ versionis, qui jam inde à principio scriptionis, chartas singulas Historici habuit in manibus, vertitque: usus ergo sum disjunctione; *vidit Author vel interpres &c.*

Quoniam verò illo metu me jubent esse liberum Adversarii, dicamus fidentius: Vidit Author ipse Historiæ collectionem debilem factam esse, fulciendam judicavit annexâ laciniâ in posteriori editione: sine hac non fidebat collectioni suæ: Quid enim alioqui operę pretium habebat adlegere argumentum sanè vulgare, minimèque reconditum illud, petitum ex decreto, de timore & pœnitentia Ninivitarum? fuit ergo reipsâ collectio debilis, fuit parum apta, quod intendebam Thesi 17. Videtne ipsius Historici judicio juvari causam meam, si Author laciniæ sit ipse potius, quàm improbatus Interpres? Videlicetque quàm [illegible] gloriatione [illegible] Adversario? Ast negligenter egi, qui eam [illegible], laciniam [illegible] quoque in Historia Italica [illegible] posteriori. Demus vero; quid id tua refert? mihi negligens fui, non tibi. Hic profectò illud quadrat ex epistola Hieronymi ad Pammachium. *[illegible] transferris, [illegible], & dices, sic hic te [illegible] tardè [illegible] ..., etiam in [illegible]*

Postremò tangamus & illud, quod aiunt: *collectionis fulcimentum [illegible] tissimum, evidenter ostendere [illegible].* Huc animum accommoda: demonstrabunt

strabunt illi hanc consequentiam: *Concilium Tridentinum probat timorem, seu Attritionem ex timore esse bonam, quia Ninivitis ad peccati remissionem profuit pœnitentia ex timore, neque id tamen sine amore: ergo Theologi Tridentini noluerunt decidere quæstionem Scholasticam: an sufficiat, nec ne, Attritio sine amore.* næ illos, hanc consequentiam ubi demonstrarint, æquum erit immolare Hecatomben Pythagoricam.

THESIS XIX.

Dissensio opinionum in concilio ante definitionem.

TEmperabo mihi ne quid dicam liberiùs in virum communis mecum instituti, tum vero omnibus nominibus, familiæ, eruditionis, virtutis, tandemque etiam Eminentissimi Ordinis summè observandum & colendum: attamen hoc certè ægrè feret nemo, si vel doleam, vel mirer unum hoc: præfabatur illo cap. 10. n. 23. grande volumen extiturum, si referre vellet omnes, quæ dictæ essent sententiæ, quæ productæ authoritates à majoribus minoribusque Theologis: fuisse ibi auditum quicquid habent eximii controversiarum Authores: denique adnotaturum se [illegible] quasdam: *quibus palam fiant seu dissensiones in deliberationibus ante decisionem, seu Patrum [illegible] in aliquo [illegible].* Tum vero proximè non nisi quinque [illegible] Theologorum sententias, concordes omnes, ut videbatur, de necessitate dilectionis: [illegible] Patres [illegible]. Granatensem quidem qui necessitatem dilectionis visus sit [illegible], Tudetanum verò qui affirmarit necessitatem contritionis perfectæ in Sacramento: expectabam equidem ex penu [illegible] tam vasta instructaque omni divitiore supellectili controversiarum in hac materia plus aliquid, *quo palam fieret, dissensione in [illegible] ante definitionem.* Hæc ergo vel dolens, vel mirans præteribo.

THESIS XX.

Altera pars historiæ sess. 14.

S[illegible] locus ille in quo expectas, ut mihi sit fugiendum ex arena, in quam liberius descendi, hoc est ex ipsa Historia Tridentina: ego vero confirmo non [illegible] pedem ex historia: nitar ipsa historia constanter: hanc mihi legem fixi. Pallavicinus post collectionem illam de mente Theo-

Theologorum minorum, qui noluerint decidere quæstionem scholasticam, an attritio sine amore sufficiat in Sacramento, nec ne; proximè hæc subdit: *In congregatione Patrum pauci tetigerunt hoc punctum: solum invenio aliquod vestigium opinionis, quod non sit necessarius amor, in voto Archiepiscopi Granatensis: ubi Joannes Æmilianus Hispanus Episcopus Tudetanus sustinuit alteram extremam sententiam, quod esset necessaria Contritio perfecta.* Hic verò exclamant, inopem authoritatis Tridentinorum Patrum ostendi doctrinam hodie communem de attritione sine amore, solum inventum esse Granatensem, qui faveret: de hoc mox videro: in præsentia affirmo, non solùm inopem, sed penitus vacuam authoritatis Tridentinorum P. P. isto loco relinqui doctrinam adversariæ Partis.

THESIS XXI.

Sententia adversæ partis destituta authoritate Patrum Tridentinorum in historia.

Accipiamus auspicio bono, quod offert historia: inventus est è PP. Trident. Archiepiscopus Granatensis, qui visus est negare necessarium amorem; inveniant mihi vicissim adversarii in historiâ Tridentina unum saltem è Patribus, qui vestigium aliquod dederit opinionis de necessitate amoris controversi in Attritione. Cui dubium esse potest, quin hoc egerit Pallavicinus diligenter, ut suæ sententiæ Patronum inveniret è Patribus unum saltem? Hoc satagebat illo loco, ne opinioni suæ videretur repugnare Concilium: hoc impulit ut congereret sententias Theologorum minorum, quas favere sibi judicabat: idem ille non quæsierit diligenter sententias PP. sibi faventes in quibus plus ponderis erat futurum quam in illis? Atqui nullam penitus produxit: existiment ergo Sapientes, an sit verisimile invenisse ullam. Imò, inquis, pro necessitate amoris producit Tudetanum; hoc verò me confirmat, ut credam, nullum invenisse idoneum sibi. Tudetanus necessitatem adstruens Contritionis perfectæ in Sacramento, condemnat utramque partem hodie conflictantium de Attritione, pariterque Tudetanum; neutri ergo est Patronus.

THESIS

THESIS XXII.

An pauci Patres Tridentini tetigerint controversiam hodiernam.

HÆret Scrupulus ex verbis illis: *In congregatione Patrum pauci tetigerunt hoc punctum*; an scilicet in Sacramento sufficiat Attritio sine amore nec ne: Scrupulum hunc necesse est hærere etiam adversariis: quippe qui adhuc strenuè pro se usi sunt cap. 4 sess. 14. cujus hic historiam tractamus: dispiciant ergo mecum de eruendo Scrupulo. Dicent patere sibi respectum ad sess. 6. at illam quoque Historia adimit ac præcidit penitus, ut liquet ex Thesi 5. & 10. Ego vero hanc viam ineo. Authoritate ipsâ nixus historiæ Trid. affirmo, decretum illud postea reformatum, quod descripsi Thesi 7. conceptum fuisse ex consultatione PP. quia ut habet Historia eodem cap. 10. n. 28. paulo post decretum illud, Pontificis Legatus in quadam Congreg. gen. habita 5. Nov. cum hortaretur Patres ut vellent breves esse, modumque brevitatis hunc proponeret, ut ex censuris, & annotationibus Theologorum conciperentur canones, & decreta offerenda, ac subjicienda judicio Patrum; fortiter contradixit Granatensis affirmans, plura quandoque melius animadverti à Patribus, quam Inferioribus Theologis: tandemque prævaluit ejus sententia, ne illius decreti forma, seu idea conciperetur, nisi ex prævia consultatione PP. ex qua narratione liquet decretum illud, quod retuli Thesi 7. seu censeas ante hanc congregationem conceptum, seu post, non esse conceptum, nisi ex consultatione Patrum.

THESIS XXIII.

Liquet ex Historia Trid. non paucos Patres tetigisse Controversiam

RUrsus ergo ipsâ nixus authoritate Historiæ Trid. tam expressâ & disertâ affirmo Patres consultasse, *an Attritio solum concepta per considerationem turpitudinis peccati, vel per timorem Gehennæ, sit sufficiens ad constitutionem hujus Sacramenti*: item, *an tali Attritione pœnitens adjutus (cum vix possit esse sine aliquo motu amoris erga Deum) sibi faciat viam ad justitiam, & per ipsam se disponat &c.* has enim quæstiones decidit illud decretum conceptum ex consultatione Patrum, ut jam patuit. Quare ipsâ nixus authoritate Historiæ

Trid. affirmo denique, Patres non paucos tetigisse punctum istud, an in Sacramento sufficiat Attritio sine amore, nec ne: de hoc enim puncto consultaverunt illi Patres omnes, qui interfuerunt in eâ congregatione in quâ consultatum fuit de concipiendo isto decreto, ut nihil dicam de ea in quâ decretum emendari jussum est: quia vel censes, quod adversarii mallent, in decreto illo sermonem esse de Attritione sine amore; & liquido sequitur Patres consultantes de concipiendo decreto, consultasse, an Attritio sine amore *sit sufficiens ad constitutionem sacramenti*, hoc est, ut adversarii volunt, *proximè disponens ad justificationem cum sacramento*: vel censes, id quod est verius, sermonem in decreto esse de Attritione, cui est conjunctus amor, cumque doceat decretum eam *esse sufficientem &c. & facere viam ad justitiam, cum vix possit esse sine aliquo motu amoris*, adeòque non facere viam, si absit amoris motus; sequitur haud minus liquidò, eosdem Patres omnes consultantes de decreto, consultasse de eodem puncto: ergo non pauci quidam Patres tetigere punctum istud &c.

THESIS XXIV.

Vana querela adversæ partis.

Hic verò mihi indignantur, nisi fallor, quasi fidem prodam Historiæ, quid hoc exemplo hæreticos, quod cæteros hostes Sedis Apostolicæ ausuros putamus? Alia augent terriculamenta: sed bona verba: egone videor tibi fidem historiæ prodere, qui nullum fixi pedem nisi authoritate ipsa [illegible] historiæ, & quidem valdè diserta & luculenta? *At in congregatione Patrum pauci tetigerunt hoc punctum*; verba sunt Historici narrantis; quid ad hæc? At contrà ex congregatione generali habita 5. Nov. 1551. constat, congregationem Patrum consultasse de decreto, [illegible] *hoc punctum*: sunt hæc Historici narrantis [illegible] specialius magis [illegible] professo, quam est illud [illegible] objectum, *pauci tetigerunt hoc punctum*: quid ergo ad hæc? At egone sibi contradixerit vir tantus? Idem ego [illegible] quæro: neque tamen committam, ut Eminentissimum Scriptorem, Ordinis [illegible] indefensum deseram: quod [illegible] Theologo sic sentienti de Attritione; [illegible] incumbet æque adversariis, ut ex dictis constat, [illegible] Societatis, in qua scripsit ille, quam Matrem agnovit, quam suis historiis, cæteraque eruditione & virtute condecoravit.

Confirma-

Confirmatio Thes. 19. 20. 21. 22. 23, 24.

NUlla postulatur.

THESIS XXV.

Vindicatur authoritas historici.

COntendo hoc unum affirmare Historicum, paucos Patres tetigisse *hoc punctum* in sententiis scriptis, quas quidem invenerit, seu paucas se invenisse sententias Patrum scriptas, quæ tangerent *hoc punctum*: manifestum id est ex toto loco historiæ. Produxerat sententias Theologorum, quas invenerat scriptas, & favere judicabat opinioni suæ: tum progressus ad Patres, *in congregatione*, inquit, *Patrum Pauci tetigerunt hoc punctum*: subdit verò his continenter *solum inveni aliquid vestigium.... in voto Archiepiscopi Granatensis* &c. hoc agit illo loco & ante & post verba illa *in congregatione Patrum* &c. ut colligat sententias scriptas: quis ergo non videat hoc unum affirmare ipsum velle, paucas se invenisse sententias PP. scriptas, quæ tangerent hoc punctum? atqui huic affirmationi non contradicit cum narrat Patres consultasse de concipiendis decretis, alioqui & de eo decreto in quo demonstravimus contentum fuisse *hoc punctum*, an Attritio sine amore &c. Jam verò quid magna admiratione dignum hoc habet, in tanta farragine, ac mole Actorum Scriptorumque tam variorum factum esse, ut in paucis incideret Patrum sententias de *hoc puncto*? Credi non potest unum, vel Secretarium, vel Scribam parem fuisse Congregationibus Concilii, aut ita ordinatè conserta extitisse omnia, ut non esset perdifficile invenire quod quærerentur: non ergo sequitur: non invenit; ergo non fuerunt: ne hoc quidem sequitur non extant scriptæ sententiæ Patrum de *hoc puncto*: ergo Patres non tetigere *hoc punctum*: ostendi aliunde ex ipsa historia tetigisse, & verò consultasse de *hoc puncto* quod Historicus non negavit, ut ex dictis patet: si quid his habent aptius adversarii, proferant, cum & ipsarum res agitur: hoc nunquam vincent non consultasse PP. de sufficientia Attritionis sine amore

Confirmatio Thes. 25.

QUasi parum serio vindicatâ à nobis authoritate Historici, *Nos*, inquit Adversarius, *nihil dolentes, nihil* [illegible], *Historicum ab omni contradictione serio vindicabimus.* Tum rem ipsam ille visus est conficere: *Quid igitur factum est, ut in congregatione Patrum pauci dicantur attigisse punctum, de quo condidere decretum? verùm quid manifestius, quàm Historicum loqui de tempore reformatio-*

reformationem decreti, imò propositionem antecedente?. prius enim condita fuerant decreta doctrinam complexa: hoc est, nisi fallor, prius concepta fuerant Decreta doctrinam complexa. Atqui ostendi in Thesi 22. Decreta non fuisse concepta, nisi ex consultatione Patrum: ergo etiam ante; tempore *Reformationem Decreti & propositionem antecedente*, non pauci Patres tetigere punctum illud. Tetigerunt enim illæ omnes, ex quorum consultatione conceptum est Decretum continens punctum illud; ut declaro Thes. 23. Vindicata est igitur illis Vindiciis Authoritas Historiæ, serio quidem, ut credo, at parum feliciter.

Sed quid mea refert, quo tempore Patres non pauci tetigerint punctum Controversiæ hodiernæ, si constet fuisse in Concilio punctum illud parum ventilatum, [illegible] Patribus [illegible] decreti [illegible] verum, [illegible] pauci Patres [illegible] tetigerint [illegible] [illegible] concilio. Hoc argumentum [illegible] mihi fuit curæ: [illegible] Thesi 22.23. [illegible] versariis authoritatem Historiæ vindicans.

Ex iisdem omnibus enervatur illud tam amplè pronuntiatum ab Authore, suppositæ *Veritatis & Certitatis*, communi de Attritione sententiæ in Concilio *satis [illegible] nem solum Granatensem aliquod vestigium dedisse*. Cur non restringit ita, ut restringendum censet illud ab Historico dictum; *in Congregatione Patrum pauci tetigerunt* &c.? His enim in historia, proxime sunt hæc: *solum [illegible] aliquod vestigium opinionis, quod [illegible] necessariam [illegible], in voto Archiepiscopi Granatensis*: Atqui illud *in congregatione Patrum pauci tetigerunt* &c. [illegible] ut intelligat de tempore [illegible] propositionem antecedente [illegible], non pauci Patres tetigisse hoc punctum. [illegible] Historicus [illegible] Historicus [illegible] Patrum [illegible] congruebat verò [illegible] solum Granatensem vestigium aliquod dedisse [illegible].

THESIS

THESIS XXVI.

Conclusio.

His omnibus sic positis, sic probatis, videmur absque arrogantia hoc posse profiteri liberè, Historiam Tridentinam firmamenti plurimum, detrimenti nihil attulisse communi doctrinae de sufficientia Attritionis sine amore in Sacramento: quod ipsum ut ostenderemus, neq; necesse fuit evertere Historiam, neq; opus *mille libris, mille voluminibus*; ac ne his quidem ipsis tam multis, VERITAS & CARITAS, par nobilium [illegible]: VERITATEM ratio, CARITATEM res probabit: Necessitas CARITATIS in Sacramento non est CARITAS, non est VERITAS.

Confirmatio Thesis 26.

E [illegible] assuetus suis [illegible] appellare, [illegible] cum primum [illegible] positiones, qui [illegible], *Veritas & Caritas*, [illegible] speciem argumentorum [illegible] esse necessitatem Caritatis in Sacramento, eamque ex Historia Tridentina nihilo [illegible] fieri quam erat prius. Quod ipsum [illegible] videtur [illegible] Theologus [illegible] *Necessitas Caritatis in Sacramento* [illegible] *Caritas* [illegible] ego [illegible] nihil [illegible] invenio [illegible] quidem [illegible] vero [illegible].

[illegible] in [illegible] Augusti [illegible] M. N. [illegible]. Reprehensio est [illegible] plena utriusque gravitate, ac severitate censoria. primum membrum sic habet: *qui dixerit necessitas Caritatis in Sacramento non esse Caritas, non est veritas; non se conformat supremae veritati, qua[m] poenitentes [illegible] petere: Dimitte nobis debita nostra, volunt, ut praemittatur [illegible], sanctificetur nomen tuum.* Haec [illegible] cum sint [illegible], Lector, [illegible]? quem [illegible] illud tam censorium, *non se conformat supremae veritati*? Sed quid [illegible]? Etenim in Oratione quam docuit suprema veritas, illi petitioni, *Dimitte nobis debita nostra* anteverti[tur] haec, *sanctificetur nomen tuum.* Observa [illegible] acutam magis etiam ipsa consequentiam: *Ergo non se conformat supremae veritati* [illegible] etc. O boni illi [illegible] qui vel scripturis sacris, vel [illegible] traditionibus, vel Conciliorum decretis, vel SUMMORUM PONTIFICUM ORACULIS expletissime, ac manifestis

manifestis sese intendunt Adversarios: juremus nihil horum ad nos pertinuisse umquam: in me nulla mora est.

Haud secus formidabile secundum reprehensionis membrum: *Nec etiam conformat se Caritati: nam qui non diligit, non novit Deum, quia Deus Caritas est:* en consequentiam. *Qui non diligit, non novit Deum &c.* ergo *qui dicit necessitas Caritatis in Sacramento non est Caritas, non se conformat Caritati:* partes me in omnes versavi, ut nodum invenirem argumenti: forsasse reprehensor ad propositionem primam tacite assumptam, voluit hanc: *atqui is qui dicit necessitatem Caritatis in Sacramento non esse Caritatem, non diligit, neque adeo novit Deum*: sperabo tamen ego quidem non sic assumpsisse: satius erit contemnere ineptitudinem argumenti, quam stomachari ad iudicium tam alienum ab omni Caritate, inclemens,& inhumanum.

Majori voluptate legi innocuam imitationem dicti mei, ubi in conclusione sua sic plaudit Author vindiciarum: *luces veritas, ardet Caritas, quia texitur Pallavicini .... assutam sunt ab Interprete laciniam, non est Veritas non est Caritas.E diverso verba illa* SUFFICERE AD SACRAMENTI CONSTITUTIONEM, *eorumve significationem contineri decreto reformato, non est Veritas non est Caritas &c.* quid ego ad imitationem tam festivam? *Euge, belle!* de lacinia, de verbo *sufficere*, de cæteris quæ habet ista conclusio, dictum est suprà abunde, Spero non pupugisse dictum meum tam simplex: putavi quidem verum esse,& quam sum amans *Veritatis & Caritatis* veræ tam sum osor *veritatis & Caritatis* suppositæ? Non ergo tuli tacitus ita inscribi antonomasticωs *veritatem* & *Caritatem*, quæ mera erat necessitas Caritatis in Sacramento: quam quidem non esse *Caritatem*, evidens est omni homini: non esse etiam *veritatem* Antonomasiâ dignam certum est. Aurum mihi erit aurum semper, argentum argentum, ferrum ferrum: consensio perantiquo, & erudito scriptori Vincentio in Commonitorio: *nolo pro auro plumbum aut aeramenta supponas; nolo auri speciem, sed naturam plane;* O *Timothee*, O *Sacerdos*, O *Tractator*, O *Doctor*.

FINIS.

ERRATA.

Pag. 7. Lin. 4 justa LEGE jussa Pag. 13 col. 1. Lin. 33 eandem L. haud eandem Pag. 14. col. 1. lin 33. *Stare* L. *Suave* Ibid. col. 2. Lin. 2. & 19. *Seave* L. *Suavis* Pag. 19. col. 2. Lin. 26. decimi L. noni Pag. 27. col. 1. Lin. 9. Didacum Paynam L. Didacum Payvam Ibid. col. 1. Lin. 13. Gilbertum L. Gibertum Pag. 28. col. 2. Lin. 32. Encomiastici L. Encomiastico Pag. 33. col. 1. Lin. 6. Galacio L. Palacio Pag. 35. col. 1. Lin. 24. horum L. in horum. Irrepserunt & alia.

